

Petrus
Castellus

1185

Università di Bari
Dipartimento di Biologia

II

50

1-5

32

1264

Biblioteca dell'Istituto Botanico
dell'Università - Bari

Serie II. N. 50

Scaffale 2

Primo 6

N. 38

EX LIBRIS
PROSPERI SELLI

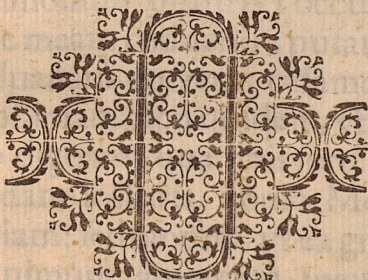
Medicinæ et Chirurgiæ
Doctoris

EPISTOLA
SECUNDA
DE

HELLEBORO
PETRI CASTELLI
PHILOSOPHI AC MEDICI

ROMANI.

In qua Confirmantur ea, quæ in alia
Epistola de Helleboro allata
fuere.

ROMÆ, Typis Iacobi Mascardi. MDCXXII.

SVPERIORVM PERMISSV.

Imprimatur, si videbitur Reuerendiss. P. M. Sac. Pal. Apost.

A. Episc. Hieracen. Vicefg.

DE mandato Reuerendissimi P. F. Nicolai Rodulfij Sacri Palatii Apostolici Magistri. Ego infrascriptus legi diligenter præsens opus inscriptum Epistola secunda de Helleboro D. Petri Castelli Philosophi, ac Medici Romani, nihilq. in eo, quod Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, aut bonis moribus aduerfetur inueni, & ideo impressio-
ne dignum censeo, in quorum fidem &c. Hac die 7. Decem-
bris 1622.

Ego Odoardus Lopus Medicus Phisicus Romanus manu propria.

Imprimatur, F. Vincentius Martinellus socius Reuerendissimi P.
F. Nicolai Rodulfij Ord. Præd. Sac. Apost. Pal. Mag.

ADM. ILL. ATQ. ERVDITISS. EQVITI,³

ET DOMINO D.

CASSIANO

PVTEO.

PETRVS CASTELLVS ROMANVS S. P. D.

COMMVNIS quidem
scribentium consuetu-
do inualuit, vt aliquod
Opus in lucem edituri
alicui dicare, & offerre
soleant. Quam cū
mihi sequendam proponerem, tu solus
(Vir admodum Illustris) occurristi,
cui hanc meam conuenire putauerim
Quatriduanam currenti calamo scri-
ptam Epistolam; non quidem, vt tanto
Patrono dignam, quamuis fortè non
iniucundam lecturis, immò Medicis
necessariam: sed tantū, vt ea gratum
erga te animum, amoremq. meum in-
dicaret. Qui, cū studiosorum om-

nium nemini secundus Mæcenas habearis, atque Archanis præcipuè Philosophicis deditos, & Hermetica indutos maximè foueas; hoc opusculum, quamuis non admodum, Philosophicum, excipies (spero) Hilariter, atque defendes, vt quod à Viro Medico, Botanices non ignoro, atque Spagyricæ studioso proueniat. Vale. Datum ex Museo nostro Romæ. Quarto Kal. Decembris. Anno à partu Virginis. M. DC. XXII.

5
ERVEDITISSIMO, DOCTISSIMOQ.

CONDISCIPVLO, ET AMICO

IOANNI MANELPHO

ERETANO SABINO

MEDICO, ET PHILOSOPHO.

PETRVS CASTELLVS ROM. SANITATEM.

ATA est mihi Disceptatio tua
Ioannes Manelphe 24. Nouembris,
in qua ijs respondere conaris, quæ
in mea Epistola de Helleboro ad te
scripsi, quam quidem æqui boniq.
consulo, & quia trahit (vt ais) sua
quemque voluptas, hac tibi de causa
facile ignosco, nec læsum me existi-
mo, quod nouæ sententiæ faber sis, eamq. mordicus susti-
nere coneris, tot enim capita, tot sententiæ, tecum sentio.
vndè Martiani, & Marsilij dissensiones non miror. sed mi-
rari magis subit, quia solent viui auctores contra priores
mortuos digladiari, eosq. accusare ob id, quòd respondere
nequeant. contrarium tamen in Explanatione Aphor. 22.
sect. 1. Hipp. aspicio. mortuum scilicet in viuum irruentem.
legitur enim istius Aphorismi Expositio Prosperi Martiani
viuentis anno 1617. edita. contrà quem viuum biennio
post è sepulcro surrexit multis quam pridem annis mortuus
Marsilius. edita noua Expositione anno nimirum 1619.
Quod miratus est etià Martianus, illiq. celer eodem an-
no 1619. edita breui Annotatione in expositionem Marsi-
lianam responsum aptum dedit, quod satis tunc videbatur.
tamèn post biennium alterum anno 1621. tu Manelphe
cùm Aetio condiscipulo (silente omnino primo editore)

Nouus scri-
bendi mos.

Præ-

Occasio scri-
bendi.

Prosperi
Martiani
morbus.

Mors.

Prædictio.

Luctus tri-
plex causa.

Præceptoris defensores publica in Martianum tela coniecistiis, quod facti Eruditissimus vir nec impunè reliquit, sed opera Francisci filij Medicinæ candidati Doctissimo Antiparalogismo vobis responsum est hoc anno 1622. quo etià tempore meam de Helleboro sententiam vobis edita Epistola explicaui, non quidem vt vos homines liberos in meam cogerem deuenire sententiam, nec enim itidem idem à vobis cogi queo; liberum enim cuique est, quid velit, sentire, scio enim illud Horat. *Quo semel est imbuta recens seruaabit odorem testæ diu*, ea tantum scripsi, vt quæ in meo Vomitoriorum Volumine breui edendo alia serie disposueram, tunc primum data occasione tueri aggredere. ob quam nunc video te aciè in me solum (relictò Martiano) direxisse. at non fugiam sodalis, nec terga viuo videbis Romano; Castellus sum immobilis, & fugæ ineptus. Porro vnū maximè afficit, & cruciat, immatura Eruditissimi, nec vnquam satis laudati Prosperi Martiani mors biduo præcedens tuæ disceptationis editionem, obiit enim 20. Nouembris 1622. cū enim indefessus vir, studiosissimusque ob continua studia, noctesq. insomnes, ventriculo esset labe- factato, & Hypochondrijs læsis, ita vt morbosam degeret vitam, semelq. tantum die, manè scilicet solum, cibaretur. Tandem chatarro est affectus valde viscido abundanter in pectus irruente, cū sinistra partis Hemicranæ, cui accessit lenta febris, & valida inappetentia, concomitante copiosa Vrina crassissima, & nigerrima, qua ex inopinato omnino vndecima suppressa vsque ad necem, tandem 14. deficiente paulatim pulsu, & resolutis viribus, adhuc ferè loquens, & mente omnino constans, placidè in domino obdormiuit, nullo proficiente remedio, & paucissimis adhibitis cibis, Aetatis suæ A. 55. M. 8. D. 9. Die verò quàm initio morbi sibi prædixerat ex Astrologia, non enim parum hanc scientiam callebat. prima enim visitatione se certò moriturum mihi prædixit, quamuis morbus læuis appareret. At hic Manelphe mi opus est tuo libello de fletu, & lacrymis; triplici enim de causa mœsti esse debemus cū tota Republi- ca

blica Medica obitu Clarissimi Prosperi Martiani . primo quia inter nos esse desijt Vir probus , vitæ integer , nulli unquam molestus , omnibus proficiuus amicis , & inimicis , & tu ipse testis esse poteris eius probitatis , qui cùm in eius amicitiam , & familiaritatem deueneris mox post tua in ipsum edita scripta ; non solum enim haud ægrè tulit tuam Marsilij defensionem ; sed post illam , te visu cognitum , non parùm amauit , ac gratiosè excepit . At ad cælestes euolasse piè credo , obiit enim vt quilibet Christianus desiderare poreft , post omnia ritè accepta Ecclesiæ sacramenta . Sed nobis reliquis Medicis iterum deplorandus est ipsius defectus cùm careamus Viro Medico Eruditissimo , & Hippocratis doctrinæ ita addicto , & amatori , vt in Praxi nil operari vellet , quod ad mentem Hippocratis esse non censeret : nil audiebas ab eius ore nisi Hippocratem ; nil ante oculos , nil in mente , nil in manibus habebat nisi Hippocratem , nil audire gratum nisi Hippocratem , quò verum Hippocratis interpretem , commentatorem , sequacem , & discipulum fuisse apparet ; non solum nullis postponendum ; sed sui æui omnibus antefendum . nam quantum insudarit ad intelligendam genuinam Hippocratis mentem , incredibile est dictu . scio omnes Medicos se Hippocraticos dici velle , immo Paracelsistas , & Seuerinianos audies se Hippocraticos profiteri , nullum tamen equidem hucusque agnoui ità Hippocrati addictum , ita sponte deuictum . nec me latet maleuolos quosdam in doctissimum virum obmurmurare , & latrare , qui sua in lucem emittere deberent , vt æquiparare possemus cùm doctissimi viri scriptis , sed iam nouimus facilius esse Eruditos viros accusare , quàm imitari , illiusque summi Oratoris 4. ad Herenn. recordamur . *Virtutis comes inuidia , plerumque bonos insectatur* . Sed desistite inuidi virum egregium notare . Nam cum Ouid. 3. de Pont.

Secunda
causa .

Præstantia
P. Martiani .

Scripta placent à morte quidem : quia ledere viuos

Liior , & inuiso carpere dente solet .

Sed defectum viri nati ad mortem non deplorabor amplius ,

Tertia cau-
sa .

Commenta-
ria in Hipp.

plius, hoc tamen vnum luctu dignum reliquum est. nimirum Virum laboriosissimum, & assiduum scriptorem, præter illas paucas in Aphorismum illum commentationes, veluti in Arrabonem aliorum scriptorum præmissas, in lucem dum viueret edere nequiuisset, docta sua in Hippocratem commentaria in quibus 25. annis continuis lucubrauit, Commentatus enim est totum Hippocratem, & Hippocratem explicare conatus est per Hippocratem non ad mentem Galeni, aliorumue interpretum. in ipsis autem commentarijs ò quàm mira elucet Martiani doctrina! quàm erudita series, quæ longa speculatio? quæ medendi accurata diligentia, & obseruatio? quæ sententiarum prægnantia? quæ Hippocratis imitatio? & qualis denique verorum Hippocratis dogmatum explicatio? vtinàm, & vtinàm in publicam adestent lucem. de ipsis equidem aliquid testari possum, cum pluries ipso viuente præ manibus habuerim. præter dicta commentaria, adsunt etiam alia Erudita opera, quæ cum apud pium filium relicta sint, & conseruentur pro Thesauro, non desistam pro virili ipsum hortari, iuuare, ac fouere, quoad potero, vt paternas lucubrationes communi, publicæq. luci, & commodo donare dignetur, & fatagat, quod breui facturum confido.

Sed ad helleborum nostra vertatur Oratio. Tria in Epistola mea conatus sum ostendere.

Primo. Nomine hellebori simpliciter prolato apud Hippocratem in primis, (vt etiam tu verba feceras) deinde apud alios Auctores Vetusiores Græcos scilicet, & Antiquiores Latinos, intelligendum album.

Secundo. Albo helleboro purgatas fuisse Proetidas contra Dioscoridem.

Tertio. Quid intelligendum per Antyciricum helleborum.

Atque hæc clarè probasse mihi visus fui, quæ an tu expugnaueris, vel tantum impugnaueris, lectoris æqui, atque accurati esto iudicium; mihi quidem disceptatio tua responsione non egere videbatur; non enim solutas esse rationes,

tiones, nec sufficienter auctoritatibus à me allatis responsum fuisse apparebat, quia tamen ob longiores noctes rescribendi otium datur, paucis respondere non grauabor.

In primis autem (de nomine altercari fugiens) tibi concesseram Nigrum Veratrum vocatum fuisse Melampodion à primo inuentore Melampode, quod etiam Theophrasti testimonio, & alijs à me ibi adductis confirmaui, tuam approbans sententiam. Tu verò modò in me irruis fol. 14. 15. 16. 17. caterua Auctorum septus, & idem probare conaris, ac si id ego negassem: equidem id ipsum palàm veteribus auctoribus concesseram, ijs mordicus obitare nolens: ratione tamèn dixi congruentius album fuisse appellandum Melampodis nomine: albo censens in furentibus curandis vsum Melampodem dixit inxi tandem dicens Melampodem nigrum quidem forte inuenisse, cui suum dedit nomen, albo tamen vsum in Prætidis sanandis.

Nomen Melampodij.

At quum scripsi (quod tu mihi obiurgas folio tuo 17.) helleborum nigrum tua sententia vocari Melampodion, *vel à nigredine, quæ μέλαν dicitur (quod ad rem nostram non facit) vel à Melampode inuentore.* Tu hæc verba perperam accipiens occasionem fumis probandi Etymologiam nominis ad essentiam rei declarandam quandoq. facere, & ad hoc ostendendum insudas à folio 17. vsque ad 25. sed Manelphe perdocte, diligens, & oculate, Quæstio erat proposita vtrum album, vel nigrum Melampodion dici mereretur. & si nigrum, à quo nomen habuerit: tu quidem duplicem nominis Etymon attulisti: At ego intendens ostendere Plinij, atque Theophrasti, necnon Oribasij auctoritate huiusmodi nomen ductum à Melampode siue Pastore, siue Vate. dixi tunc vocem μέλαν in præsentī quæstione ad rem non facere. ideò de ea mihi esse reticendum. non ideò negavi nominum vires, cur igitur frustra Manelphe labores? At nunc tibi verè dico ridiculum esse, quod refers folio 24. *Melampodem haud ex sua pedum nigredine, sed ex hellebori nigri colore potius nomen, vel pronomen accepisse.* Primò, quia verisimile non est hominem illum sine

Etymologia vocum.

Melampodij nomen primitiuum est Pastoris deriuatū Hell.

Prima ratio.

Secunda ratio.

nomine extitisse, donec veratrum nigrum inuenerit, & ab illo tunc primum nominatum Melampodem, seu Melampodium, quod latinè sonat Nigripedem. Secundò, Nec nomen Melampodij vir ille à radice illa nigra inuenta, sibi assumpsisse videtur dicendus. constat enim apud Theophr. Diosc. Plinium. Marantham lib. 1. cognos. simplic. Merth. cap. 4. in Corollario Hermolai Barbari, & apud alios. plurimas herbas à suis inuentoribus, vt Teucrium, Achilleam, Circeam, Artemissiam, Eupatorium, Alcibiadion, Euphorbium, Gentianam, &c. à Teucrio Rege, Achille, Circè Venefica, Artemisia Regina, Eupatore Rege, Alcibiade Atheniensem duce, Euphorbo Medico, Gentio Rege nomen duxisse, & huiusmodi nomina plurima leguntur. nullum inuenire est, qui ab Herba inuenta nomen sumpserit. Immo in poetarum fabulis, constat Narcissum, Hyacinthum, Daphnidem, Amaracum, libanotidem, Adonidem, & huiusmodi plantas à mortuis, & in easdem plantas conuersis nomen sumpsisse; nec vllam inuenio plantam, quæ auctori suo nomen dederit: vt in Melampodio factum asseris Manelphe. quamuis enim Chrysippus, Pythagoras, & alij, Brassica laudes celebrauerint. non tamen Brassica nomen sumpserunt. Itaque id minimè concedendum in Melampodio cenfeo. Tertio clara sunt Auctorum Antiquorum testimonia Helleborum à Viro Melampode primo inuentore, & radicifeca vocatum. non autem virum inuentorem, ab herba nigrae radicis excauata Nigripedem dictum. isti sunt Theoph. 9. de Histor. plant. cap. 11. Plin. lib. 15. c. 5. Dioscor. cap. de helle. nigro. Oribasius 7. collect. cap. 27. Hermolaus Barb. Corollar. cap. 764. A. Casalp. lib. 16. de plantis cap. 28. A. Lusitanus in Diosc. Robertus Dodo-neus, B. Condroncus, Ambros. Calepinus. Alex. Francisci Apollinis radio primo in Elect. Hemagogo. Ioa. Tagautius com. in simpl. Mes. c. de helleb. & alij plures quos omnes referre piget. Quarto, Nomen Nigripedis in Melampode fabulosum scribis, fortè impossibile censes, aliquem nigrioribus fuisse pedibus. quid implicat hominem illum rarò

Quarta ratio.

Tertia ratio.

sibi

ibi lauisse pedes terra fœdatos, & ob id à sodalibus Nigri-
pedem vocatū? tunc enim temporis pedes non omnino coo-
pertos gerebant. vel fortè ab incunabulis vt auctores refe-
runt nigris fuit præditus pedibus, quos quia obtegere anti-
qui non solebant, ideò ab ijs nomen, vel pronomen sumpsit. Quintaratio
Quintò dicimus, quamuis nomen Græcum *μελανόριζον* in-
spurijs Dioscoridis nominibus reperiantur, tamèn apud
Hippocratem *μέλαινανρίζον* significat Aspalati aromatici ra-
dicem. vt Galenius in ling. Hipp. explan. & Foesius indi-
cant. vnde non possumus ita simpliciter dicere nomen *μέλαν*.
Nigro Veratro conuenire, aptè quidem illi *μέλανορίζον* no-
men aptatur, seu *nigriradix*. ineptè verò primitiuo no-
mine vox *μελανόριζον*, seu nigripes, nimis enim improprie
pēs pro *radice* sumitur in nominum impositione: satius igitur
erit à nomine proprio Viri inuentoris nuncupationem
plantæ desumptam assentiri cum Theophrasto, Plinio, &
alijs supra citatis, qui quomodocumque tale nomen fuerit
fortitus, nobis vltro quærere superfluum, cum extra quæ-
stionis nostræ limites vagetur. Sexta ratio.
Sextò, Præterea ex Theoph. *nigrum ab eo, qui primo succidit, Melampodium quidam ap-
pellant.* ecce quia ipsum primo succidit, non quia Prætidās
purgauerit. & Dios. *nigrum appellatur Melampodion, quo-
niam caprarum pastor* ipsum primo succidit, qui etiam fu-
rentes in se Prætidās purgasse, & sanasse fertur, & sic legendus
esset ipsius textus. Ecce constare tibi arbitror Manelphe, me
iurè tunc dixisse verbum *μελαν*, ad rem nostram non facere.
tu autem ampliandò extendere meum dictum frustra cōna-
ris ad rem vniuersalem nominum, vt reprehendendi occa-
sionem captes. Sed hæc tandem quæstio est de nomine,
cuius tibi palmam cedere opinabar ne de nomine, & corti-
ce tantum inter nos lis esset, medulla autem, & interna es-
sentia quiesceret inuisa. Porro vnusnè, an duo fuerint
Melampodis nomine viri, arctius perstringere, exacteq;
enucleare velle, videtur absurdum, plus mille antè nos an-
nis, auctoribusq; veteribus id non constitit, vt apparet ex
dubitatiuo Plinij sermone. mihi satis est apud Plinium ip-
sum

Duo viri no-
mine Melam-
podij.

sum quorundam sententia, in duos distingui, in Vatem, & Pastorem. Sed relictis nominibus ad essentialia quæstæ descendamus.

17. Summa
capita no-
stræ Episto-
læ.

Prima mihi Quæstio erat Hippocratem Voce Ellobori simpliciter prolata semper album voluisse. vt autem legentibus quæstionis essentia magis pateat in summa aliquot capita omnia mea dicta colligam, deinde tuas responsiones perpendemus.

Primum ca-
put.

Primò. Id probare aggressus sum auctoritatibus Galeni plurimis, vbi id expressè asserit, vt patet pagina mea 15.

Secundò. Idem ostendi dicendi genere Antiquorum Aræte, Herodoti, Archigenis, Antylli, Oribasij, necnon Lucretij, Galeni, Plauti, & Colummellæ verbis.

Tertiò. Idem confirmaui sententia Manardi, Siluij, Costæ, Fœsij, quibus addere possumus Franciscum Alexandri, Massariam de med. purg. Placotomum in Antid. Platearium exposit. in Antid. Nicol. cap. de blanca. Ioan. de sancto Amando. c. de Vomitu. & alio; plures.

Quartò. Sic argumentatus sum. In vno quoque genere semper id, quod præstantius, intelligendum est, albus Helleb. præstat nigro, ergo.

Quintò. Ex eo, quod Hipp. quando non vult album, id expressè explicat, scribens, vel Helleborum nigrum, vel simpliciter μέλαν ad superiora se referens, vel ἐκρόμον, vel Helleborum deorsum purgans. coniiciendum duxi simplici voce album velle.

Sextò. Ex admistione sesamoidis album intelligere dixi. Nam si Sesamoides Veratro admiscetur, vt minus suffocet. illi admiscetur helleboro, quod suffocare solet. Sed album Vomitu suffocare solet, ergo: deinde Plinius, Dioscorides, Theophrast. & alij expressè albo sesamoidem misceri dicunt; nemo legitur nigro miscens.

Septimò si Hippocrates indistinctè per Helleborū vtrumque intellexisset, confusus fuisset, obscurus, & errorum plurium causa. sed quia gratis accusandus non est. ideo dicendum per Helleborum simpliciter album voluisse,

addi;

additione verò supradicta nigrum indicasse.

Octauò. Hippocratem in Aphorismis ostendi cum Galeno, & alijs commentatoribus per helleborum semper voluisse album.

Nono. Explicaui in Epist. de insania. Epist. ad Democritum, ad Crateum, & Epist. Democriti ad Hippocratem de solo albo vomitorio verba fieri.

Decimò. Libro etiam de Veratri Vsu sermonem haberi de superna tantum purgatione ostendi. ob id de supernè tantum purgante helleboro agi.

Vndecimò. Soluens rationes à te in contrarium adductas. ostendi libro de insomnijs non nisi sursum purgantem helleborum voluisse Hippocratem, proinde album tantum.

Duodecimò. Docui Album helleborum esse insanientium proprium ex Hippocrate, & alijs Auctoribus. quia conuenit omnibus mente captis.

Decimotertiò, Probaui album helleborum conuenire Melancolicis auctoritate Hippocratis, Plinij, Celsi, Arætei, Galeni, Garioponti, Oribasij, Aetij, P. Aeginetæ, Alex. Tralliani, C. Aureliani, Auicennæ, & denique Petronij Marsilij præceptoris, cui fortè assensurum fuisse dixi ipsum Marsilium. addere possem P. Salium. c. de rabie. Brasauolum, Cæsalpinum Capiuaccam, Io. Iordanum Epist. ad Mattioli. Alpinum de Med. Meth. lib. 10. c. 10. L. Mercatum, & alios plures.

Decimoquartò. Concessi Melancolicis dari nigrum. Sed attuli distinctionem ex Celso, vt tristibus nigrum, hilarioribus album concederetur. & ob id conclusi ridendi Democrito si verè insaniiuisset, conuenientius fuisse album, Celsi sententia.

Decimoquintò. Tex. Hip. lib. 2. de frac. in contrarium à te adductum. de albo loquentem interpretatus sum. primò, Galeni Testimonio eodem in commento. Secundò, Quia ibi Hipp. non intendit purgare, sed reuellere. vt etiam Galeno placuit. Tertiò, Quia Aetius Cletus id concess-

cesserat, de Vomitu loqui Hipp. confessus.

- Decimosextò. Textui lib. 2. de Morb. mul. à te adducto. de Elaterio dupliciter respondi. Primò, fortè substitutione Elaterij pro helleboro, mutatum euacuationis modum, & deiectorium pro vomitorio substitutum. Secundò, Ostendi Elaterium esse validum vomitorium Diosc. Aetij, Aeginetæ, & Mesues testimonio, deniquè ipsius Hippocratis 3. de morbis in Peripneumonia. Tertio, Respondere potuissim, cum Hippocrates eo loco scripsit, *pharmacum bibere oportet, si quidem fortis fuerit ex veratro, si verò debilis radicem, & elaterium*. Ex modo illo loquendi *si fortis fuerit* constare album velle ad vomitum enim sustinendum alibi fortes quæsiuit. Quartò. Voce *Radix* videri posset indicasse modum Galeno vñtatum exhibendi album helleborù nimirum Raphani radici infixis albi Veratri radiculis. Quintò, Inspecta Græca Hippocratis voce, quæ est *ρίζαν τε καὶ ἐλατήριον*, videtur aliter interpretandum, ac tu legeris, nimirum *radicem deorsum purgatoriam*, si quidè Galeno in Exagesi *ρίζα* est radix Hippocrati deorsù purgans, *ἐλατήριον* etiam eodem Galeno teste non solum cucumeris siluestris succum, sed quodcunque deorsum purgans indicat. quod Fœsius etiam aduertit. & Cornarium arguit 5. Epid. *ρίζαν ἐλατήριον* hellebori radicem vertentem, sic dicere possem pro vomitorio in debili substituisse debile deiectorium.

Decimosseptimò. Ad tex. lib. 1. de morb. mul. responsum fuit. Hippocratem voluisse helleborum sursum purgantem, alioqui falsò dixisset *hæc enim sursum purgant*. nam cum Peplium, & Scammonium deorsum purgent, necessario eligendus erit helleborum superne purgans, & talis est albus.

Et his persuasus fore vt acquiesceres, alia vltro non addidi. nunc videamus quid contrà hæc præcipua à me allata capita in medium protuleris, & quàm aptè, & an veritatis inquirendæ, an potius obstinati animi causa. legenti autem constare poterit te plurima, eaq. præcipua sicco transsegisse pede

Ad primum meum Galeni scilicet auctoritatem, loco
responsionis lego te folio 52. remet excusantem, & dicen-
tem: *Obiter, & potius dubitanter, quàm aliàs hellebori no-
mine simpliciter dicto, virumque significari apud Hippo-
cratem affirmasse non autem album solummodo.* & folio 53.
affers tua ipsa verba ex Annotatione folio 26. in quibus
fateris ità sensisse Galenum. tamen in contrarium ad-
ducis quatuor Hippocratis loca, & contrariam Galeno
sententiam introducere conaris, at Manelphe non est ta-
lis actio *obiter, & potius dubitanter*. Sed ex professo, præ-
meditata, & affirmatiua, quàm etiam nunc defendere
conaris. Sed hoc transeat, auctoritatem Galeni non refel-
lis, & concedere videris: satis mihi nunc est primam
meam rationem esse incolumem.

Quæ respon-
deat Man. ad
nostrum pri-
mum caput.

Primum ca-
put nostrum
incolume.

Ad secundum meum nihil respondis. immò dictum
meum confirmas. ità interpretandum (folio 54.) dicens
Aeginetam, & Aræteum, & alios Græcos. *Tametsi ex
Græcis aduersari videatur Theophrast. libro quarto de Histo-
ria Plantarum cap. 6.* quid nisi vocem nudam hellebo-
ri ibi protulit, an ità alijs aduersari videtur? itaque etiam
ipsum hoc concessum sumo, apud Græcos nimirum simplici
appellatione hellebori, album intelligi. fol. enim 54. & 55.
id concedis.

Quid ad se-
cundum cap.

Secundum
caput con-
cessit Man.

Ad tertium meum non modo non respondes, sed addis
folio 54. Codronchum, Syluium, Eurnium, & alios di-
centes à Græcis per helleborum, album intelligi.

Quid ad ter-
tium confir-
mat.

His concessis mox insurgis à latere, & me omnes Do-
ctores non legisse obiicis folio 53. deindè folio 55. afferis.
*apud omnes simplici appellatione hellebori album intelligi,
quicumque dicit, is profecto multos, nec legit, nec vidit
auctores, atque præsertim Arabes.* Sed profligate Manel-
phe (ignosce verbo tu enim eo in me vsus es folio 34.) quid
curæ nunc mihi sunt Arabes, & Neoterici? Ad id au-
tem quod dicis me omnes Auctores non legisse, verum,
fareor: ecquis est hic, dicito mihi, laudabimus eum,
qui

Obiectio M.
de lectione
scriptorum.

Manel. notat
titulū epist.

qui omnes auctores se legisse profiteatur. satis mihi est
præcipuos, & auctoritate pollentes legisse. Sed folio quin-
quagesimoquarto titulum meæ Epistolæ notas: quod in-
scripserim. *Nomine hellebori simpliciter prolato, tum*
apud Hippocratem, tum alios Auctores intelligendum
esse album. Sed parce quæso amice Manelphe, nunc
recordor me excipere debuissete, & Aetium. At quid
aio? neque vos ibi coaceruavi; nam separatim de
hac re vobiscum loqui affectabam. Sed instas etiam.
Si cum plurimis (iniciens) Græcorum id saltem asseruis-
ses, profectò excusatione aliqua dignus esses. Et statim
probare conaris Arabes per helleborum, nigrum intel-
ligere. Ecce Manelphe te mecum nugari velle ostendis
deseris medullam, & cortici adhæres; Oculate condi-
scipule trabes non aspicias, & nodum in scirpo quæris. de
Arabum nuncupatione facessere negotium possem, non
desunt subterfugia. Sed qui sunt isti Arabes? non
Mesues, vt patet cap. de Helleboro: nam ambo distin-
xit: non in Antidotario, nam in Hieris addidit cogno-
men nigri, idem fecit in alijs compositionibus; præte-
rea, nec Auicenna, nec Serapio, nec Rasis. At Conciliator
libro de Venenis per vocem Hellebori intellexit album,
sic alij: Sed Arabes nunc non curo, Neotericos aspi-
cere nolo, quæstionem mihi proposui, quid Hippocrates,
Græci, & Latini Antiqui senserint de Hellebori simplici
voce, vt patet legenti meam Epistolam, in hoc insisten-
dum est. tu quia principali quæsito obstare nequis, di-
uerticula, & captiunculas quæris, quæstionesque de
de pelle, vt aiunt, Caprina, scripsi *tum apud Hippo-*
cratem: tum alios Auctores, non omnes Auctores; sed
præcipuos intelligent docti, & æqui lectores. & dixi
intelligendum sciens aliquos id perperam, & è contrâ in-
interpretari, ob id dixi, quod esset faciendum, exemplo
Hipp. non quod omnes ita facerent. nam si vidissem om-
nes ita sensisse, onus id probandi non suscepissem. Satis au-
tem

Quæ sit no-
stra quæstio

tem mihi est à te concessa tria prima rationum, & sermonis capita. Si Arabes excipere libuerit, quid nocebit meo quæ-
 sito? qui de Græcorum helleboro loquor. cur autem nunc
 desierit in usu esset album helleborum, & quare eum me-
 tuerint Arabes, quod ostendere satagis fol. 56. 57. & 59. 74.
 75. vsq. ad 79. extra menm quæsitum est. quod autem f. 57.
 obijcis de Collegio Romano silentio, obuoluerè nequeo.
 scribis. Collegium Romanum in suo Antidotario. *Helle-*
bori nomine in compositione pill. cocchiarum, nigrum assumit.
& hoc solum Collegij testimonium sufficere tibi debuisset Castel-
le, ut intelligeres haud semper album, sed nigrum quandoque
simplici hellebori nomine usurpari. Sed dic quæso oculate
 Manelphe, quum istam Antidotari Romani Pillularum Coc-
 chiarum cum helleb. compositionem legisti. Perspicilia
 annè admouisti? vel fortè in tuo codice verbum *nigri* pas-
 sum est idem infortunium, ac verbum *nocturna* in Aph. illo
Concocta. Scilicet à muribus etiam corrosus, infelicia, & de-
 ploranda verba. agè legamus exactè istam compositionem.

Rx. Corticum hellebori nigri, Drag. 9.

Vox *nigri* expressè legitur in Antid. Romano Venetij
 edito apud Ioannem Martinellum, quod apud me est. idem
 in Antidotario Ceccarelli Romæ edito 1619. tam Italicè,
 quàm latine. quid ergò clamas? cur nugaris, si appellatur
 helleborum nigrum? insuper vt te gratiosum reddas Archia-
 trorum Romanorum Collegio, aliqua extra nostram quæ-
 sitionem obijcis. Primò me ex professo disputatiunculam
 de Duratione Medicamentorum aduersus Collegium
 scripsisse. Secundò me esse immemorem ab eodem Col-
 legio Doctoratus Laurea fuisse exornatum. Tertiò me
 iurasse nihil aduersus Collegium dicere, & patrare. Quar-
 to in eodem Collegio nonnullos reperiri a quibus Medicinæ
 scientiam perceperim. Hæc sunt extra limites nostræ quæ-
 sitionis Manelphe, respondere tamen libet. Ad primum dispu-
 tatiunculam meam vocas, quæ decem continentur folijs
 tua autem disceptatio, quæ septem tantum continet folia,
 Magna nè Disceptatio dicetur? scripsi contrà omnia An-
 tidotaria, quæ de Duratione agunt, potissimum contrà

Obiectio
 Manelphe de
 Coll. Rom.

Manel. extra
 quæst. egre-
 ditur.

Quatuor
 obijcit.

Respondetur
 ad primum.

Saladinum; quia tamen ex eo multa reposita sunt in Antidotario Romano, id notasse opus fuit: nihil tamen continet, quod sit contrà Collegium ipsum, & detrimentum ipsi afferre queat. Ad secundum. Meam immemoriā ex quo colligis? Aristoteles viginti annis, ut aiunt, Platonis Auditor fuit, non tamen abstinuit, quin diuersam conderet sectam. Memor erat scientiæ ab eo acquisitæ. contra ipsum tamen scribere non erubuit. Ad tertium. circa iuramentum. non in Teatro accessi Manelphe imparatus, viros doctissimos prius consului, nil temerè, nil sine consilio, nil non præmeditatum incæpi, non scripsi contrà Collegium, sed explicauī caput de Duratione ab aliquibus malè intellectum: si non vis explicasse, correxī. non iuravi contra veritatem dicere, sed eam tueri, & corrigendo ineptè sub nomine Collegij scripta gratiam à Collegio potius mereor. notavi errata Antidotarij quondam, consarcinati; (nescio à quo) non solum multò antequam Doctoratus Lauream susceperem, sed multò pridem etiam quàm nasceretur. nil autem, quod Collegio ipsi damnum inferre posset, scripsi: quid sentirem dixi, quod si doctissimi Archiatri veritatem aliter se habere demonstrarent, facile cederem. Sed tu Manelphe non rogatus tutelam Collegij suscepisti; cum ibi alij doctores non desint, qui si respondere voluissent facillimè potuissent. Verum prudentissimi viri, noscentes me vera scripsisse, in meliorem partem meam disputatiunculam sumpserē, & multi præclarissimi Archiatri amicissimi mei, non solum non ægrè tulerunt mea scripta, sed plurimum commendarunt, quibus nec satisfaciebat illud caput de Duratione, quod ego explicauī, & correxī. Immo scias Manelphe in ipsius Antidotarij Romani sermone ad Candidum lectorem. hæc legi. *Quare usus eorundem medicamentorum, & alia quæ ad ipsos Aromatarios non pertinent consultò prætermisit, et consilio ut aliàs copiosius, & Medicis etiam ipsis utilius opus ad communem utilitatem in lucem proferat.* Ecce promittitur alterum Antidot. sunt iam 50. anni elapsi, non comparet. Ego occupationibus doctissimorum Archiatro-

rum id tribuens succurrere illis me paravi, & Antidotarium, quod iam promissi mea illa disputatiuncula, vile medicis, in lucem edere satago, & Pharmacopeis necessarium. cum enim in Antidotario, modus medicamentorum componendi non ponatur. Sed tantum scribatur *fiat secundum artem*. Ego artem supplebo. an ob id contra iuramentum ago Manelphe? Ad quartum fateor in eodem Collegio vnum, vel alterum reperiri, à quo medicinae scientiam audiuerim. quid inde? iuravi in verba Magistri? non sum mei iuris? in Platonem scripsit Aristoteles, Hippocratem non raro notat Galenus. Sed hoc tua nihil refert. tu verò Manelphe alienis vulneribus doles, tua nec sentis, nec curas, dum sic agis. Sed te nimis ardentem manifestè ostendis. nec quaestionis, & veritatis gratia te scribentem; At solum, ut quomodocunque me carpas: Sed *ad helleborum ad helleborum* Manelphe, hoc in manibus sit. Nos ad nostram quaestionem redeamus, & dimittamus digressiones.

Ad quartum.

Ad quartum meum argumentum. respondes fol. 82. negando minorem, ostendam non esse ita falsissimam ut ais. non enim Antonomasticum nomen sibi vindicant solum, quae in eodem genere, & vniuoce sunt praestantiora; sed diuersa, & equiuoca quoque, inter quae est vox hellebori ex Theophrasto libro 9. de Historia cap. 11. Inter vniuoca quidem, & generis subalterni Album Oeteum, caeteris praestat. Nigrum Heliconicum Theophr. sed inter Aequiuoca, & Antonomastice dicta validius, & praestantius id nominis sibi suscipit s. Album. Vnde respondens Saladin. quaestioni, quid sumendum in re plurium specierum. respondet speciem, quae praeualer alijs in virtute, quia secundum philosophum à digniori fit denominatio. Validius autem esse album, quam nigrum i. ex Hippocrate constat, qui ad exhibendum album requirit robustos, & fortes sapè, ad nigrum id non retulit, sed quis quæro ex Plebe est, qui statim non proferat Medicamentum vomitorium, & validissimum adeò ut quandoque suffocet,

Quid respondeat Manel.
ad 4. caput.

conuulsiones excitet, & mortem quandoq. etiam inducat,
 vt tu quoque fateris fol. 75. & ob id in vsu esse desierit, &
 validissimum esse dicis fol. 45. & 46. esse multò validius
 deiectorio, quod sinè vlla tali molestia purgat? sed audi-
 ro Plinium lib. 25. cap. 5. *Album multum terribilius nigro.*
 inter Arabes autem tuos Mesues *Album* (inquit) *corporibus*
nostris temporis est molestius. Nigri autem usque ad tempo-
ra nostra virtus tolerabilis. his assentiuntur infiniti Auctores
 insuper addis. *si album prastantius, frequentius quoque esset,*
quam nigrum. Neutiquam id simpliciter concedendum.
 quid intelligis per prastantius? est nunc nigrum in frequen-
 tiori vsu, non quia validius, sed quia debilius, & minùs
 molestè purgat. Si ob id prastantius nigrum dicere mallets,
 etiam lenientia medicamenta, solutiuis, & scamnoneatis
 dicerentur prastantiora. Ego quod maioribus viribus pol-
 let prastantius appellabo sed consideremus an in maiori
 vsu fuerit Hippocrati, & Antiquis album, vel nigrum. tuos
 Arabes, & Neotericos nunc non curo. non ago horum
 interpretem, sed Hippocratis, quamuis tu me ab ipso ab-
 strahere, non cesses. primò apud Hippocratem iam con-
 stat vtrunque helleborum in vsu fuisse, tu id probare cona-
 ris, ac si id negassem, omnibus Hippocratis locis allatis à
 folio 58. ad 72. dico tamen helleborum superius purgan-
 tem magis in vsu fuisse Hippocrati, quam deiectorium,
 & nigrum. itaque affers 17. loca vbi Hippocr. de nigro
 loquutus est, tam intrò, quam extrà, plura non inuenisti:
 deinde fol. 63. affers quatuor Hippocratis loca expressè al-
 bum habentia. deinde fol. 64. 65. 66. & 67. alios attulisti
 textus in quibus fateris simplici hellebori voce album vo-
 luisse: sunt autem num. 21. ecce pluries vsus est albo. tan-
 dem affers loca tibi visa ambigua num. 22. quæ commodè
 nobiscum interpretare liceret de albo. de quibus exacta à
 nobis sit consideratio in nostro de Vomitorijs tractatu. ex
 his constat album prastantius nigro, tum vsu frequentiori
 Hippocratico, & antiquo, (quamuis non hodierno: im-
 mò nec vero nunc vtuntur nigro) tum validitate, ac ve-
 hem-

hementia agendi . Mihi satis est nunc , si denominationem ab usu spectare voluerimus , in quo me iniuste notas fol. 83. veluti à charissimo Martiano meo recedentem , id clarum esse . Nemo enim est in Hipp. scriptis , aliorumque antiquorum versatus , qui non nouerit album in frequentiori fuisse usu Hippocr. & suis coetaneis , quam nigrum , vt etiam recentiorum multi testantur . vnde quid prohibeat non video , quin à frequentiori usu album antonomasticum ab antiquo sibi usurpauerit nomen . Inde ex tua negatione folio 82. *Si album præstantius frequentius quoque in usu esset quam nigrum* . Sic affirmo ego . Antiquitus illud frequentius . ergò vt præstantius principale nomen meruit . Quod autem nunc in rariori sit usu , non refert , iam nomen obtinuit Antonomasticum . non quolibet anno ab usu variandum est nomen . Ob id propositio mea constans est , & firma , hellebori simpliciter appellatione semper , & quandoque album intelligendum , scilicet apud antiquos , & doctos auctores , præcipue apud Hippocratem , cuius mentem inuestigare mea Epistola contendo . te tamen excipio semper .

Ad quintum meum conaris respondere fol. 83. & 84. sed quomodo ? quia Hipp. non semper nigri cognomen addidit . Sed aliquando *deorsum purgans* cognominauit . nil aliud ibi concludis .

Ad sextum meum de Sesamoide , respondes , fol. 80. vbi non soluis argumentum , sed solum dicis me locum Hippocratis non debuisse absque maiori explicatione relinquere , sed cur tu diligens Manelphe non explicas ? equidem scio id me iam pridem lib. de Vomitorijs explicasse , sicut alia plurima . sed nexum vocum admiraris , *veratris admiscetur Sesamoides* , vt non suffocet , & suffocent si de Helleboris intelligit Hipp. corrigis , at nescio an me , vel Hippocratem reprehendas , verba enim illa Hippocratis sunt , tum lib. de Veratri usu , tum 4. Acut. ipsissima cuius verba sunt . *Commiscetur etiam veratris tertia potionis pars , & minus suffocat* , claret hic Manelphe *suffocat* referri ad potionem , non ad nomen .

Ad 5. caput
respondit Ma
nel.

Ad 6. caput
Manel. quid
respondit .

Expli catur
vox suffocat.

Vera-

Veratorum, cuiuslibet enim grammatico id constare potest, vnde subintelligitur verbum *potio*. non veratra, vt censēs, vbi enim legisti nigrum suffocare? sed veratorum nōmine explicauī etiam hoc loco intelligi album tantum, in confirmationem adduxi Aphor. 13. sect. 4. & mecum etiam Fesius sentit, remanet igitur hoc etiam meum argumentum, validum, & firmum.

Ad 7. caput. Ad septimum meum, video te circa verba (fol. 85.) conuertere, non essentiam quæstionis. verbum *notate* reprehendis, ac si indicare non deberem, maximam rationem, quæ contra te facit, & quam te exactè considerare optabam, deinde accusas Hippocratem sexcētis in locis æquiuocè loquutum esse, & ad meas rationes respondens, quum quæro quando albo, quando nigro vtendum simplici voce prolata. Respondes *secundum subiectam materiam, atque per verba antecedentia, vel subsequētia facillimè cognosci*, sed quam mutila, & insufficiens sit responsio æquus lector iudicabit, quo quæso modo facilitas hæc adesse potest, si tu adeò dubitas de

aliquibus locis, & inter nos adeò nunc certamus pro intellectu quorundā text. quos ego de albo, tu de nigro interpretaris? præterea in aliquibus textibus quos tū multos attulisti, nec per antecedentia, nec per consequentia verba quicquam diuinare licet, nec ex subiecta materia, tam faciliè id cognosci licet. Si adest tanta facilitas cur tu illa in dubium ponis, & nō explicas facillimè omnibus in morbis Galenici deiectionis vtuntur. vomitorijs rarissimè, ergo secundum Galenicis semper esset niger intelligendus. contra omnibus ferè morbis (vt exactè ostendi libro meo de Vomitorijs) vomitoria ex Hippocrate conueniunt, ergo secundum eundem semper albus sumendus in qualibet subiecta materia, sed hæc obiter. Secundo dixi *an eadem vtriusque vis?* respondes, *in ordine ad finem, sanè eadem ferè, quando eisdem profuit nigrum affectibus, atque album*, ego inferam quid opus distinctione, alter pro altero sumatur, vterque eisdem affectus sanat, quod tamen nullus verè Hippocraticus dicit, immò neq. Galenicus, nec Arabs, qui nigro, non albo, vti malunt.

Ama-

Amati testimonium nihil contra nos facit, qui si tuo modo intelligatur errore non vacat. Quo modo agnouit Priscos indiscriminatim vsos utroque helleboro, nulla adhibita distinctione? promiscuè, & casu forsan præbentes quaecunq. ad manus venerit helleborum? doces sola adhibita distinctione, ut album pro vomitu, nigrum pro secessu eligeretur, hæc nè tibi parua videtur distinctio? hic est indiscriminatus vsus? Sed Amatus voluit non indistinctionem, sed frequentem amborum vsus, non ut nunc apud tuos Arabes, qui raro, vel nunquam albo, sæpius nigro vsi sunt, tandem concludis nullam poni in Hipp. confusionem, nullumq. crimen, quæ vero ratione id probaueris non constat, solum constat dixisse te sexcentis in locis Hipp. æquiocasse. Et hæc est defensio tua Hippocratis?

Amati sensus

Ad octauum meum non modo non respondes, sed etiam idem confirmas fol. 67.

Ad 8. cap. nō respondit M.

Ad nonum meum sparsim respondes fol. 49. periisse Hipp. à Crateua helleborum atra bile affectis congruum, sed tale nigrum. ergo. & f. 72. in dubium ponis, quale helleb. intelligendum Epist. Democriti. Adedè clarè loquitur Hipp. citatis locis, ut dubium non sit, quin vomitorium helleborum velit: idedè lectores ad Hipp. libros legendos remitto, quod autem dicat Manelphus nigrum conuenire melancholicis album excludendo, non est ferendum, sed contrarium patet, ex decima tertia ratione. At scripsisti fol. 14. & 15. ex Hipp. *Stabiliores autem sunt purgationes per veratrum quibus etiam Melampus, &c. ex quo infer. Eccè igitur stomachi adstrictionem veretur Hipp. quæ ex albo nascitur helleboro, atque stabiliores purgationes laudat, quas nigro magis, quam albo comparari nemini dubium est.* Quid Manelphe dices? quo pacto purgatio nigri stabilior est, quam ex albo, an quia nigrum stomachum non afficit? non explicat Hippocratis mentem. verbum *ἰσχυρὰ*, quo vsus est Hipp. & Cornarius *stabiliores* vertit à verbo *ἰσχυρὰ*, prouenit. quod *confirmo, stabilio, roboro*, interpretantur. Balthass. Garthius in lexico, *firmiter*. Igitur purgationes intelligit Hipp. stabiliores, firmiores,

Quid ad 9. c.

Stabilitas purgationis quæ.

miores, robustiores, & vt ex Budeo in comm. colligitur certiores, compertiores, & de quibus fiduciam habemus, quæque nos fallere non possunt, at robustiores ex albo sunt ergo fol. 43. stabiliiores, tu interpretaris tutiores, sed minimè ad mentem Hipp. qui non adeò metuebat album, vt nostri, sed potius dicerem citiores, non enim illa epist. lego Hipp. voluisse curare Dem. tuto, & blandè (quod tamen aliàs Med. conari debet) sed cito, vt epistol. Abderitis, *cito ad sis*, deinde *festina ad nos*, & Damageto, *res urget, vt valde cito nauigè* & ad Crate. *necessitas urget, Delatio est anima periculum*. ità etiam conuenit quod refert. 3. de dieta si curam celerem facere velit veratro purgandus; deinde fol. 44. dubitas nigrum albo tutius, concludis tandem fol. 47. nigrum tutius, sed quid ad nos? quia debilius. Hippocr. vero vult stabilius, & fortius, sed nigrum non est, ita tutum, vt dicis. Plin. *daturum periculum infert* Auic. inter venena ponit, l. 4. fen. 6. tract. 1. cap. 7. Mattioli. Valesius 4. aph. 13. nigrum est violentissimum, ita Albucasis, nec veretur Hipp. vomitum, & stomachi subuersionem in suis ægris, vt patet eius scripta legenti, cum autem scripsit Hipp. eadem ad Crate. epist. *Incerta est coniectura eorum, qui in purgationibus cautè procedunt. Nam & stomachi adflictionem veremur, & Medicationis congruentiam, ad naturam ignotam coniectamus*, ex quibus verbis (nescio qua vi) tu fol. 14. inferre vis, Hipp. de nigro loqui, vbi patet loqui in vniuersum de medica coniectura, & quam cautè sit procedendum, & quam difficilis sit naturæ ignotæ coniectatio, & quam periculosum, & instabile sit stomachi adflictionem verendo (quod nostris nunc est in vsu) Medicationis congruentiam ad naturam non aptare, ita Vomitoria tacitè docet potius complectenda, quam fugienda. tandem concludamus Hip. suis epist. nonnisi de albo loquutum esse veratro.

Hipp. non
timet vomitum.

Ad 10. caput
responsio M.

Ad decimum meum, quo dixeram Hipp. veratri libello album tantum voluisse tu fol. 80. concedis primo in eodem libello de veratro, de vomitorijs plurimum scripta legi, deinde ais, *attamen docturus Hipp. hellebori vsu in ordine*
ad

ad insonientes, verisimile est etiam de nigro verba fecisse. Hæc

Manelphe sunt entia rationis, hæc tua verisimilitudo non habet fundamentum. verba Hipp. sunt clara referenda, tantum ad supernam purgationem. tu adducis in medium Heurnium somniantem librum Hipp. de usu veratri esse mancum, & dimidiatum. & memoras antiquam bibliotece Alexandrinæ conflagrationem. Si hoc fuisset: totus etiam libellus (nihil remanente) potuisset vri. sed hæc sunt chimæ, nolo disputare de contingentibus, & in certis, & fragilibus coniecturis ob antiquitatem, & alia incommoda, quæ in mentem venire possunt. Satis mihi est, in toto libello, qui extat non agi, nisi de vomitu, & proinde de albo helleboro. ad id quod objicis de voce *πύρε ελλεβορίς*, quæ ibi legitur paulò ante respondi. forte etiam tibi in animum cadet negare ipsum esse Hippoc. Genuinum. fol. enim 74. dubitas an omnes Hippocrati tributi libri genuini sint.

Refugium.
Manelphe.

Vndecimò. Nunc videamus quid ad meas solutiones respondeas. & primum lib. de insomnijs fol. 87. legens simplicem hellebori vocem, tu iterum vtrunq. comprehendere conaris, vel potiùs nigrum, & Hipp. per Dioscoridem explicare proferis. hic manifestè te omninò titubare, demonstras, tamen scripsisti. ex consequentibus, & antecedentibus facillimè mentem Hipp. agnosci. cur ex his id non explicas? ego de albo explicabo. quia in illa insania, in qua hellebori meminit, non nisi de vomitu loquitur, vt legenti patet: meaq. solutioni non contradicis, sed probabilitatem affers, nigrum etiam insanis conferre, quod disputare non est ad rem nunc. Sed considerandum quid imperet Hippocrates, non quod imperare potuisset. Præterea cum dicit *Mare perturbatum*, &c. tu non respondes ad meam solutionem; sed tantum dicis ibi vtrunque intelligi, ego ambobus negaueram, quia non sunt leuia, & mollia medicamenta: & his defensum pimum tuum locum dicis: cum nihil noui attuleris. Quare concludo ego lib. de insomnijs non nisi de albo hell. loquutum hipp. & ob id nihil ex eo contranos probari, sed potiùs nostram stabiliri sententiam; falla-

Ad vndecimum caput
quid respondit
Manel.

Ratione propria conuincitur.

Quid concludendum
in Hipp.

Multa dicit,
nihil probat
Manel.

Fallax conie-
ctura Manal.

cem autem dixi tuam coniecturam, & iure, quia non po-
test argui. Hipp. dat insanis hell. sed nigrum dat: non nego
nigrum cōuenire etiā, sed dico Hip. velle ergo vomitorium
quod manifestum est in textu, sed tale non est nigrum. er-
gò fallax tua coniectura. Quod si ex Diosc. arguere liceret
posses etiā dicere. Diosc. non dixit album valere insanis,
ergo nullo modo conuenit: nam si non retulit Diosc. adfunt
tamen plurimi à me citati auctores; dixi innumeras esse
albi vires à Diosc. intactas (vt alibi demonstrabo). præte-
reà dixi ipsum remittere lectorem ad Philonidem Siculum.
Tu verò oblitus probare tuam coniecturam, necnon Diosc.
omnes albi vires enumerasse, insurgis, & dicendi occasionem
quaritis. vel potius me conuicijs vrgere professus: repon-
des. *Diosc. Philonidi se remittere circa hellebori albi appa-
raturum. & victus rationem, haud verò eiusdem facultates, vel
vires.* Sed Erudite Manelphe. Nuda quidem Diosc. verba
itā verè sonant; nec ego contrarium mea Epist. ostendi; sed
si licet mihi aliquid coniectari (tu enim coniecturis sapissi-
mè vtis soles) verisimile est lectorem remittere ad Philoni-
dem, non pro apparatu tantum, & victus ratione addiscen-
dis, sed etiam pro curandi ratione, quæ innōtescit cognita
facultate pharmaci indicati; pater quia ait: *Longum nimis
essei in hac præsertim editione de materia, simul medicam cu-
randi rationem exponere.* si igitur de materia medica loqui
vult: de curandi ratione ad alios se remittit; sed curandi
ratio non constat sola victus ratione, & apparatu medica-
menti; sed maximè in cognitione virium, & facultatum
pharmaci: ex hac enim cognitione, velut priori desumen-
dus est ipse præparandi modus: ergò rationabilis est, non
fallacissima coniectura mea Diosc. lectorem Philonidi remit-
tere, etiam ad vires albi hellebori prænoscentas; quod
secunda ratio confirmatur, quia cum Philonides præparationem corpo-
rum, & victus rationem diligenter tradidisset, pro albo su-
mendo helleb. necefsè etiam erat exquisitè egisse de viribus
albi helleb; idè etiam vires apud Philonidem legi poterāt;
Tertia ratio, quod maximè etiam confirmatur, quia nullas Diosc. albi vi-
res

Diosc. lecto-
rem remittit
ad Philoni-
dem cur.

Pro viribus
helleb.

Prima ratio.

Secunda ratio

Tertia ratio.

res intus assumpti retulit. præterquam Vomitione varios ex-
rrabit humores. Cum igitur deficiat Diosc. in hoc, & non
tradat ad quid valeat vomitus ab helleb. credendum ipsum
se remittere etiam ad Philonidem circa hell. albi vires. Vide
nunc Manelphe si fallacissima est mea coniectura: vide si
Castellus somniauit: vide an fallaciter coniecturauerim.

Ad duodecimum meum te opponis fol. 90. primò me
notans, quod pluribus probauerim album hell. insanienti-
bus conuenire; quod tu non negasti: si non negas, quare
cum simpliciter helleborum scribitur, tu non album, sed
nigrum introducere quæris? ego autem id ostendere
conatus sum. vt probarem lib. de insomnijs vbi de insania
loquitur, sermonem esse de albo: dixi autem insanien-
tium esse proprium medicamentum; quia nullum medica-
mentum illis magis conuenit, & quia cum dicimus *hellebo-
ro indiges*; hoc intelligentes, insanum esse aliquem demon-
stramus. Non quidem logicè distinxiimus ab eo, quod est
per accidens, vt tu objicis: quod meum dictum, vt conuel-
las contrà tex. 1. de Diet. à me allatum insurgis, inferens.
*Ergò indifferenter cuicumq. insania V. album conueniret? Atqui
superioribus contrà, aliàs nigro, aliàs verò albo cum Celsò in
insanis vtendum affirmabas.* Respondeo concedendo album
cuicumq. insania conuenire: quod in meo tractatu de vo-
mitorijs ostendam pluribus auctoritatibus, rationibus, &
experimentis: nec in parua epistola omnia cogerere possum:
& Celsi dictum interpretamur, nigrum conuenire solis me-
lancolicis, album verò tam tristibus, quàm hilaribus, vt
quod magis latè pateat, quòd mox mox clariùs ostēdemus:
quo concludo insanientium magis proprium esse album: vt
potè omnibus conueniens; quàm nigrum, qui solis melanco-
licis, & tristibus: nil ergò tua ratiocinatione nos vrges.

Ad decimumtertium meum in quo tot Auctorum testi-
monio ostendi melancolicis, & tristibus album conuenire
nil opponis: ergò tanquam concessum sumemus. sed quia
audio te fol. 49. obijcientem ex Pli. senioribus, & pueris,
& debillioribus non conuenire album, & fol. 50. & 51. di-

Ad 12. captus
Responsio-
Manel.

Cur proba-
tum album
hell. valere
insanis.

Album hell.
insanietium
proprium.

Expositio
Celsi.

Ad 13. non
respodit M.

Obiectio de
Democrito
sene.

Solutio :

cis Democritum fuisse senem, & atrabilarium. Respondeo ex Celso; non solum in sanguine mittendo, sed etiam hellando; non ætati, sed viribus attendendum, ut etiam Hipp. sæpe indicat. Nam robustus senex tuto curatur. Hipp. non dum viderat Democritum, unde non poterat scire an robustus necnè. Praterèa opinabatur quidem Hipp. hell. opus non esse in Democ. ut toties scripsit Crateua. Damagero. Abderitis: tamen accessurus ad putatum insanientem, paratus ad omnia esse debebat: ideò à Crateua omnis generis medicamenta requisivit, quamuis, ut dixi, opinaretur medicamento vlllo opus non esse: itaque ratio tua non vrget.

Ad 14. cap.
Celsi sent.Tria genera
insania.Tertia insa-
nia.

Ad decimumquartum deueniamus. Super C. Celsi testimonium à me adductum video te maiorem tuæ disceptationis partem contrà me fundasse. agè afferamus veram Celsi sententiam: deindè tua ædificia considerabimus: dico igitur: Album veratrum Celsi sententia conuenit insanientibus omnibus, tam cum hilaritate, quàm cum tristitia: nigrum verò non cōuenit nisi tristibus aliquot: distinguens hos in melancolicos ab atra bile, & in tristes insanos, & robustos, hæc est genuina Celsi sententia: quæ ità ex ipsius verbis demonstratur lib. 3. c. 18. primò igitur. *Alterum genus (inquit) insania est &c. & consistit in tristitia, quam videtur bilis atra contrahere:* hos nominamus nos melancolicos. pro curatione: *In hac vtilis distractio sanguinis est; si quid hanc prohibet, prima est abstinentia, secunda per album veratrum, vomitumq. purgatio &c.* paulo post subdit: *in ieiunio vomitus:* de alui purgatione medicamētis, ne verbū quidem sed solum inquit. *Præter hæc seruanda alius est quam tenerima:* ergò melancolicis, & tristibus datur à Celso album, non nigrum: nolo nunc disputare Manelphe, an nigrum conuenire posset; mens Celsi quidem est, ut alius continuo seruetur, quam tenerima, quod purgationem per nigrum comprehendere nequit; nisi vim feceris Manelphe: paulò autem post. *Tertium insania genus est (inquit) ex his longissimum adeò ut vitam ipsam non impediatur, quod robusti corporis esse consuevit. Huius autem ipsius species due sunt, &c.*

Ecce. postea subdit. videndum est tristes, an hilares sint. In tristitia nigrum veratrum deiectionis causa; in hilaritate albu ad vomitum excitandum dari debet. Ecce distinctio Celsi, quam attulit non, vt album ad hilares tantum restringeret, quem prius tristibus dederat; non enim sibi contradicit Celsus: sed vt limitaret nigrum, quod solis tristibus conuenit: quod confirmatur per alios auctores à me allatos melancolicis album exhibentes: deniq. omnibus simpliciter infanientibus conuenire album ex eodem Celfo confirmatur lib. 2. c. 12. vbi agens de vomitu inquit: At vbi longi, valentesq. morbi sine febre sunt, vt comitialis, aut insania, veratro quoque albo vtendum est. & hic nullam insanix distinctionem attulit, contra superiori cap. 11. de deiectione loquens. Vbi morbus (ait) sine febre est. Vt cum veratrum nigrum, aut atra bile vexati, aut cum tristitia infanientibus datur. Ecce nigrum limitat, non album; concludamus ergo solis tristibus nigrum conuenire, album verò tam tristibus, quam hilaribus. Hoc fundamento ego dixi Democrito semper ridenti album conuenire, non nigrum quod solis tristibus, & atra bile vexatis datur. Vomitus autem conuenire melancolicis, & proinde album hell. ex eo argui posset, quod Martiolus, & alij vtiliter melancolicis exhibent antimonium validissimum vomitorium. Nunc videamus, quid super hoc edificaueris, primum fol. 26. sic arguis. Sed si sic est Proeti filias, & Herculem tristitia insanos fuisse, haud cum hilaritate, ergo nigro hell. non albo fuisse curatos fatendum est. Deinde insudas probare à fol. 26. vsque ad 34. deinde fol. 49. & 50. postea. fol. 91. 92. 93. & 94. maximo apparatu, & vt dicitur fustibus, atque lanternis. Prætidas, Herculem, immò etiam Democritum fuisse melancolicos, & tristes, proinde illis non nisi nigrum conuenisse veratrum. sed frustra tantus labor: nam infanientibus omnibus albus conuenit non niger: tandem concludis fol. 34. I nunc & prædictis cum rationibus cum etiam Doctorum consensione Viretorem te prædica profigate Castelle. Et ego respondebo: Veni nunc, & prædictis cum rationibus: cum etiam Docto-

Album hell.
omnibus in-
fanis datur.

Nigrum hel.
melancoli-
cis tantum
datur.

Arg. Manel.
ex Celfo cor-
ruit.

Elatio Man.

Responsio.

rum cōfensione Victorem me prædica profligate Manelphe. Sint Prætides atra bile percitæ vt tu tantis probare laboras. Sit Hercules atrabilarius cum alijs Heroibus. Sint etiam plures furiosi tristes quam Hilares, ergo Prætides, & Hercules purgati nigro helleboro ? ergo furentibus nigra magis, quam alba congruunt hellebora, & magis propria ? vt concludis contrà me fol. 94. falsissimū. patet responsio ex dictis.

Falsissima
conclusio.

Manelphe. di
cit ridentes
esse Melanc.

At probare etiam suscepisti Democritum non ridentem, sed Melancolicum fuisse, & tristem coniecturis tuis solitis, fol. 47. 48. 49. & 50. At Manelphe *Ridet semper, & ridere non cessat in omnibus negotijs Democritus*, tu verò miranda, nobis proponis, *risus ille* (inquis, fol. 48.) *nihilominus baud ex hilaritate, sed tristitia ex oriebatur*, quomodo tristis, & melancolicus semper ridere potest ? si hilaritas, & risus tristitiæ contraria sunt, quomodo vnum ex alio ex orietur ? si tristes, & melancolici semper rident, quis plorabit ? si rident, & tristis idem est, frustra Celsè distinguisti insanos : si sic est non dabitur insania cum risu, separata à Melancolia; tamen Hip. 6. aph. 53. & Gal. in comm. diuidunt desipientias alias cum risu, alias cum studio. Equidem numquam vidi aliquem præ tristitia ridentem, vbi tu aspexisti Manelphe ? tristibus & Melancolicis conueniunt lacrimæ, & fletus; tuusq. libellus de his: Hilaribus verò risus; abs te

Abfurditas.

Conclusio
contraria.

libenter nunc scirem quomodo distinguendi essent insani, Hilares, & tristes, si Celsi illo decreto helleboris, vt liberet, ridentes tristes erunt ex te, quales Hylares ? sed etiam si tibi concederetur Democritum fuisse tristem, melancolicum, & atra bile percitum, quæ est tua conclusio ? Ergo, inquis, fol. 49. *nigrum helleborum ridenti, deridentiq. Democrito etiam detulit*, falsa certè conclusio, cui nonne æquiualeat alia, ergo *album helleborum ridenti deridentiq. Democrito, etiam detulit*, immò superat pluribus de causis, vt quia nigrum solis tristibus conuenit, album verò tam tristibus quam hilaribus. Democr. autem non erat solū tristis, sed tristis, & hilaris simul (tua sententia) etenim semper ridebat, ergo huic albū conueniebat non nigrum, sed perpendamus paulisper verba tua.

Dicis

Dicis autem fol. 48. Democriti *risus ille nihilominus, baud ex hilaritate, sed tristitia exoriebatur*, hæc mi Manelphe sunt contra tuam doctrinam, in disputariuncula tua *de fletu, & lachrymis*, ubi ostenditur risum ad hilaritate procedere non à tristitia, unde ais pag. 34. *Cumque risus ab hilaritate procedat, fletus autem ex dolore, qui risui è directo contrariatur*, deinde pag. 48. *ut lachrymis extrinsecus dolores manifestarentur, quemadmodum, & gaudia risu propalantur*, & pag. 60. *finem lachrymarum scribis esse ostendere dolores à quibus mēs, & præcordia interius præmuntur, quemadmodum ex risu gaudia demonstrantur*. Si risus demonstrat gaudium Manelphe, quomodo proveniet ex tristitia in Democrito, *duo sunt in Mundo* (inquit) Hip. epist. ad Damagetum) *Gaudium, & tristitia*, quæ contraria sunt, unde vnum ex alio fieri nequit. Abderitæ, qui erant tristes ipsi flebant, non ridebant, Democritus, verò nulla re contristatus, & nullius rei curam gerens, præ gaudio ridebat, & tu quoque dixisti pag. 71. *etiam fletus risui contrarius motus, vel accidens*, deinde pag. 93. *risus, & fletus contrarij sunt*, inquis, si fletus à tristitia per te oritur, ergo risus ab hilaritate, & gaudio, & p. 92. dixeras, *risus ab inani lætitia generatur*, patet ex his te non admodum in tuis scriptis constare, nam si illo tuo tractatulo risum ab hilaritate generari sensisti, cur nunc tristitiæ ipsum tribuis? Si hoc concedi posset (cum sit absurdum) sequeretur etiam è contra dari fletum propter gaudium (sed tu lachrymas ridētibus exeuntes in proprias lachrymas vocas) itaque ridentes ex tua sententia erunt tristes, flentes erunt hilares. Methamorphosis certè non nisi miranda.

At Sabine Manelphe *in fletu, & lachrymis* magnus es doctor; sed risus naturam nondum didicisti, quæ contraria est fletui, ego autem legens aliquot auctores (non dico omnes nè tu me in hoc nores) de risu loquentes obiter tantum, & præcipuè Antonij Laurentini Politiani pulcherrimos lib. duos de Risu, necnon Valeriolam, Valesium, Iosium, Fracastoreum, Isaach Israelitam, Hipp. Galenum aliosque nescio quot: denique Marsilium Cagnatum nostrum. inuenio risum tripli-

tripliciter posse distingui in verum risum, in fictum, & conuulsiuum. Conuulsiuus accidit vulnerato septo transuerso, & Hip. 5. & 7. Epid. in Thicon, & Arist. 3. de part. Anim. 10. scripsere; vel veneno qualis Sardonicus ab herba Sardica, quam risus Apium vocant Ranunculi specie, vel ab alijs rebus conuulsionem excitantibus. Fictus risus est, cum aliquis se ridere facie fingit, corde verò non ridet, sed vel vt alios decipiat, vel internam mœstitiā celet, vel ne alijs timorem incutiat, vnde Flacco *Malis alienis ridere* dicitur Homerus Iliad. o. de Iunone irata.

Molestè tulerunt autem per domum Iouis dij, illa autem risit

Labijs: non tamen frons super supercilia nigra.

Exhilarata est: inter omnes autem indignata locuta est.

Vel risus fictus est, & coactus, vt alios ad risum excitet, vt in Comedijs istriones, ac scurræ ipsi rident.

Verus autem risus à tristitia non oritur Manelphè, sed à lætitia Hipp. epist. ad Damagerum in gaudium; & hilaritatem Democriti risum referre videtur, & dicens, *amicis dicto, vt semper moderatè se gerant, & non multum rideant, neq; multum tristes sint*, hic opponit risum, ac tristitiam vnde Manelphè alter alterius esse causa nequit, Laurentinus pluries dixit risum ab hilaritate oriri, & ipsius esse signum, & pag. 114. *risus Græcis γέλωρ, quasi ἄγγελος dictus est scilicet ludi, & festiuitatis, nuncius à tristitia oriri risum præter te Manelphè huc vsque nemo nouit. Melancolicos quidem difficiles ad risum esse Laurentinus scribit pag. 69. & 80. & risum esse excitandum arte, iocis, ludisq. melancholicis docet pag. 137. quem tamen obesse asserit, pag. 140. denique ait, pag. 144. *si risum tenere cupis, triste aliquid cogites*. ecce Manelphè tristitia, compescit risum non excitat: vnde Democritus si fuisset tristis, & melancholicus, ridere difficulter potuisset.*

Sed cur huc, & illuc vagor ego quærens auctorum de risu opinionès? ecce Marfilius Cagnatus noster, tecum iratus. Et tu quidem Eretane mihi obiecisti pag. 83. iniustè, & gratis, me à Martiano meo recedere (verum me excusauī;) sed

iure

iurè ergo tua verba in te reflectam, pagina dicta, quæ talia erunt: *recedere non deberes à doctrina Cognati tui charissimi dicentis risum ab hilaritate, non à tristitia oriri. audito ipsum lib. 2. de Gimnast. c. 16. Risus latus euentus sequitur. deinde Natura voluit risu nos gaudia nostra significare, & mærores fleu. postea c. 18. Gaudium (inquit) risu significare solemus.* Sed quid de Democriti risu Laurentinus? pag. 132. gaudio tribuit. quid Cagnatus? de Democriti risu loquens, subdit. *Hilaritatem risus originem.* quid Hip. latitia: sed accedat Democr. ipse, vt sui risus rationē reddat hunc, ex epistolis Hippocratis constat, Manelphe, nulla ex re contristatum fuisse. quo ergo modo præ tristitia ridebat? percontanti autem Hippocrati ex eo sui risus rationem, respondit: *Hominem rideo dementia plenum:* deinde: *Nemo sui ipsius dementia, sed alterius ridet.* dixit etiam ridere se homines risu digna tractantes. sed causam intimam risus proferens hilaritatem suam declarauit mentis tranquillitatem. dicens: *Longè à sententia mea abes ò Hipp. qui tranquillitatis, & perturbationis modum non consideras, præ ignorantia.* quod videtur confirmasse Cice. 1. & 5. de finib. scribens. Democritum animi tranquillitatem, & securitatem esse beatam vitam censuisse. ideò autem ridebat quia hilari erat, & tranquillo animo, nullo mærore, nullo terrore, nulla tristitia, nullis curis vexatus. ecce Manelphe vt philosophandum, ecce vt de Democriti risu iudicandum; sed satis: à me doceri (scio) ægre fers, & irasceris, nolo te irritare.

Risus hilaritatem indicat.

Ad 15. meum respondis fol. 95. in hac tua responsione nihil contrà Galenum dicis, qui tam expressè contra te loquitur. neque soluis contradictionem inter te, & Aetium tuum. sed vt te aliquid dicere appareat: primò eandem recanis cantilenam afferendo aph. 18. sect. 4. *Dolores supra septum transuersum, qui purgatione opus habent per superiora purgatione indigere significant, qui verò infra deorsum.* tu inferis. ergò pede affecto deorsum purgandum. negaui hoc

Ad cap. 15. quid respondet Manel.

Non soluit contradiccionem.

Quando reu-
ellendum.

cum Galeno, sed reuellendum ad remota, & superiora esse dixi. quod vomitu præstatur: quum verò est purgandum per partem proximiorē fieri debere euacuationem dixi: ita dolores, qui sunt suprā septum vomitu, qui infrā secessu erunt purgandi: ob quod aduertendum fluens ne sit, & fluxura, vel iam fluxa materia; si fluxa, & iam in parte affecta occurrendum purgatione per viciniora, si verò fluens, vel fluxura occurrendum reuulsione ad longinquiora, ita, pede luxato, antequam materia ad illum fluat, non est apta euacuatio per partem proximam, & secessum; sed ratione fluxionis conueniet reuulsio ad remota, & vomitus. ergo albo veratro, non nigro opus erit; præterea in pede luxato dolores non sunt acti, sed imminēt. ergo Aph. Hipp. non aptatur: tu verò vt aliquid in me notes, verbo sophisticè adhærens, & illud *purgare, ac reuellere* accusas. quare dicam simul reuelli, & purgari posse, sed talis dicitur purgatio reuulsua: quandoq. adest purgatio sine reuulsione, quandoq. reuulsio sine purgatione: vomitus reuellit, & purgat simul ex Gal. in hoc comm. ad id verò quod de infania addis fol. 97. respondeo si caput afficitur per se, & sine fluxione: quid opus est reuulsione per inferiora? euacuanda est pars affecta per viciniora, & per vomitum: si verò afficitur caput per consensum, & fluxionibus: tunc reuellenda est ad inferiora materia fluens; fluxa verò per vicina euacuanda.

Quando reu-
ellendum
in infania.

Hipp. tex.
explicandus
ex Hipp.

Sed ad quid tantus circuitus? tex. iste 27. explicandus per Hip. est, & vt tumer docuisti fol. 85. simpliciter Hip. vocem veratri protulit. tu inuestigandum quale voluerit. *Ex subiecta materia, atq. per verba antecedentia, vel subsequētia* Dixisti. ego album quidem voluisse ex subiecta materia s. ob reuulsionem dixeram: nunc ob verba subsequētia demonstabo idem. propterea totum Hipp. text. in medium adducam. *Præstat veratrum eodem die epotum, vel certè posteriori. Præterea tertio die resolvere, & rursus deligare. Ex eo autem intelligitur, futurum ne sit, vt hi affectus*

Etus recrudescant: namq. ubi sanguis à venis transfusus, nigrities, & quæ his proxima sunt, subrubicunda sunt, & subdura, periculum est ne recrudescant. Sed si homo vacat febre vomitu purgetur, sicut dictum est: idem conuenit, si febris sit, sed non continua: ubi ea non intermittat, abstinendum à purgatione, à cibo, & sorbitione. Hæc Manelphe erudite, & oculate nolo dicere nota, ne irascaris, sed lege, & relege, inuenies vomitu purgetur sicut dictum est; at quid dixit nisi veratrum dandum ab initio hunc librum perlegi, numquam de vomitu loquutus est: quare manifestum est de eò loquutum voce veratri, vt etiam Gal. explicat t. 29. Eccè Manelphe tua ipsius regula ex voce consequenti demonstratum, per veratrum Hipp. hoc voluisse vomitorium, & album; ob id quæ affers meras esse chimeras agnosce: hinc collige, quod ignoras fol. 97. nimirum vtrum ego, an tu ipse in Dadali labyrintho reperiaris. sed iudicium esto sapientum.

Hip. tex. 1. de
fract. 17.

Vera expositio.

Ad 16. plures solutionis modos attuleram; & clarè ostenderam non nisi album intelligi debere; negaueram argumenti tui minorem, quæ est: *Sed elaterium per inferiora purgat*: nam etiam per superiora, quod pluribus nos probasse ægrè fers. fol. 98. & subdis me tibi falsa imposuisse; quia non addidisti *solum*: sed cur non addidisti, si sciebas ita scribendo: *Sed elaterium per inferiora, & superiora purgat*. Scio equidem causam: quia inferre non licebat, ergo veratrum infernè purgans intelligitur: lamentaris igitur de verbis meis obiecta resolvere non laboras. quam ob rem iterum dicimus tex. illo 2. de morb. mul. nonnisi album voluisse: id colligemus ex tua sententia ab antecedentibus, consequentibus, & subiecta materia. Hipp. verba sunt: *Quum sic habueris, pharmacum bibere oportet si quidem fortis fuerit, ex veratro: si verò debilis, radicem, & elaterium, & posteriore tempore lac caprinum, aut pharmacum deorsum purgans dato, quod pituitam, & bilem ducit. eccè posteriùs dandum vult pharmacum deorsum purgans, ergo priùs dederat superiùs purgans: sæpè enim dicere solet Hipp. pur-*

Ad cap. 16.
quid obijciat
Manel.

Declaratur
Hip. 1. tex. 2.
de morb.
mul.

Alius textu
Hip.

gandum superius, deinde inferius: postea id magis explicat. quum reiterat curationem, & subdit: *Si verò hæc fecerit, & sana non fiat, totam faueto, & postridie pharmacum sursum purgans dato: deinde intermissione facta, rursus, quod infra purget.* quo clarius nostra poterat confirmari sententia? est igitur clarum à consequentibus vomitorium helleb. voluisse: ab antecedentibus verò sic confirmatur: in alio fluxu 40. antè lineis. *Si verò (inquit) non fortiter tumuerit, & pituita ipsam præsserit, pharmacum sursum purgans dato: & si quidem potens fuerit, veratro purgetur, sin minus pharmaco quod bilem, & pituitam ducit.* hic tu non negabis album velle, nam concessisti fol. 66. sed vocem *deorsum pro sursum* fortè tuus Tipographus mutauit: hic textus ob sermonis similitudinem, veluti ex antecedenti, (quæ tua est doctrina) indicat mihi in alio sequenti textu (circa quod digladiamur) de sursum purgante helleboro sermonem esse: in vno enim lego: *Si potens fuerit veratro purgetur, sin minus pharmaco, &c.* & hic claret album velle; in alio lego: *Si fortis fuerit veratro, si verò debilis radicem, &c.* ergo in hoc etiam de albo loquetur: confirmatur id ob subiectam materiam. vterq. enim fluxus est: præterea in fluxionibus infra septum reuulsio ad superiora conuenit. nullus igitur nobis circa hunc text. reliquus est scrupulus, sed omnino, & indubitanter de albo helleboro explicandus.

Ad 17. cap.
non respon-
det Man.

Ad 17. vbi quartum tuum tex. ex 1. de mor. mul. adductum explicauim, nihil penitus respondiisti, sed ipsum solum adducis fol. 69. clarum esse dicens: quo mihi constitit, te exactius eundem textum considerasse, & certò agnouisse; verè de albo loqui Hippocratem tamen fateri erubescis. Ecce tandem rationes nostræ incolumes, intactæ, stabiles, & fortes. modò consideremus an quid noui attuleris contrà nostram sententiam. lego te à fol. 60. vsq. ad 72. occupatum in transcribendis locis omnibus in quibus loquitur Hip. de hell. tam albo, quam nigro: aliquando fateris album velle, aliquando nigrum, aliquando in dubium ponis: tamen id distinguere fol. 85. facillimum esse dixisti. Tandem velles

nunc

Nostræ ratio-
nes stabiles,
& intactæ.

Manel. indu-
xit alios re-
tus expli-
candos.

nunc ut omnes tex. iterum in controuersiam positos explicarem, non libet; tum quia Epistola hæc suos limites excederet: tum etiam maximè, quia exactè tractatu meo de vomitorijs propediem edendo de his omnibus agitur. satis mihi nunc erit aliam Epistolam defendisse.

Quare huic primo quæsito metam imponens concludam: apud Hipp. semper simplici hell. nomine album intelligendum. ità etiam apud vetustiores Græcos, ac Latinos: tu hanc veritatem labefactare non posse agnoscens aliò confugis, & quæris quoq. modo ostendere non omnes in mundo scriptores ità sensisse: & ad Arabes confugis: quorum tamen testimonia nulla affers: & ità satis superq. factum censes, si vnum, vel alterum auctorem subtrahere posses, qui hellebori simplici voce nigrum intelligat: ex quo titulum meæ epistolæ mendacem esse obijcere queas, & in hoc cardo tuæ disceptationis versari videtur: sed frustra laboras Amice: omnis regula patitur exceptionem,

Concluditur
vox simplex
hell. non nisi
album indicare.

Refugium
Manel.

Quo helleboro purgata Prætidæ. 2. Quæstio.

Altera quæst.
de pur. prætidæ.

Altera erat quæstio: quo helleboro fuerint purgata prætidæ, albo nos diximus: id ostendere laborauimus.

Primò supponendo Melampodium vsum fuisse non substantia hell. sed lacte caprarum hell. pastarum: quod quidem claret ex dictis Plinij.

Suppositum

Secundò opposuimus Gal. dilucidè loquentem Dioscoridi contrarium docenti.

Auctoritas
Gal.

Tertiò, ratione id probauimus ex Theophrasti verbis desumpta.

Ratio ex
Theoph.

Quartò, in medium adduxi Diosc. sibi contradicentem, & nobis fauentem. Tu verò contrarium introducere conatus: incipis vtriusq. hell. nomina illustrare: natale solum, colligendi tempus, atq. temperamentum vsq. ad fol. 14. recitare; de quibus nobis quæstio non est; deindè tractas alia à nobis iam suprà perpensa: tandem fol. 26. concludis pretidas nigro curatas: tota tua opinio consistit in verbis Celsi à me allatis: infantibus s. tristibus nigrum, hilaribus album conuenire: ob id deindè pluribus, & vndique

Contradis
in Diosc.
Quid scribit
Manel.

Fundamentum
Manel.

auxiliaribus copijs conquisitis, vt suprà etiam dixi: Prætidas fuisse tristes, & arrabile vexatas ostendere contendis.
 Concluf. M. ex quo tandem inferis; ergò non album, sed nigrum illis conueniebat: ad hæc autem patet clara mea responsio ex supradictis in explicatione Celsi sententiæ: ob id negamus, illis atrabilarijs non conuenire potuisse album: nam ex nostra ratione num. 13. est clarissimum melancholicis, tristibus & atrabilarijs summè conuenire album hell. an verò illis nigrum adaptari potuisset nunc non quarimus, ob alias tamen rationes ostendemus nonnisi albo vsum Melampodem. sic Manelphe tuum præcipuum fundamentum discussum, & resolutum est, qui nostrum dictum contrà nos verterè censuisti: nunc videamus, an meas rationes proieceris.

Ad suppositum nostrum quid dicat Man.

Lacte purgate furentes.

Primò. Ad suppositum meum, quid respondis fol. 41. & 42. ? nil; nisi quod in dubium ponis, an Melampus vñs fuerit hell. ipso, an verò lacte caprarum ipso vescentium. At Melampum ipso hell. vsum fuisse nullum attulisti testem: ego lacte vsum auctorem habeo Plinium, qui ait: *datoq. lacte earum sanasse*, &c. præterea eidem assentiuntur Herm. in Corol. Celsipinus præceptor meus, Brunfelsius, & alij: coniectura id assequi potest. nam Diosc. Melampodem caprarum pastorem Prætides sanasse audiuit: nec enim id certo affirmavit: sed inquit *fertur*. Theoph. verò dixit vim deprehendi, quia eo pecudes purgarentur. quamuis igitur id expresse non retulerit Diosc. non ob id negandum Manelphe.

Ad Gal. auctoritatem Man. responsio.

Notariorum incuria est refugium M.

Ad secundum s. Galeni auctoritatem, primò respondis fo. 37. Bartholomæum Syluanium de hac re dubitasse: nam in margine posuit: *Nigri fortè legendum vide Diosc.* Sed hoc sententiam Gal. manifestam non conuellit: sed interpretis nos admonet esse contrariam Diosc. nobiscum autem sensit Eru-ditissimus A. Casalp. quondam pifis herbariam professus, deindè extraordinariæ, tandem ordinariæ practicæ medicinæ in Romano studio publicus professor, atq. præceptor meus in doctissimo suo de plantis lib. 15. c. 28. ru verò refugis ad notariorum incuriam, sed nulla ratione probas.

Secundò.

Secundò. Respondes maiorem esse adhibendam fidem Diof. quàm Galeno: cum ex arg. allatis, tum quia Diof. Galeno antiquior. Ego negaueram, & iterum nego, tum quia tuæ rationes allatæ nullæ sunt, tum etiam quia Gale. Dioscoride posterior: vndè Dioscoridis errata aduertere, & corrigere poterat non contrà Diof. Tertiò, quia Diof. Anazarbeus patria, educatus in Aegypto, cum Cleopatra viueret, teste Suida. Anazarbeni autem populi ex Pl. lib. 5. c. 27. sunt in Syria, non in Græcia, & quamuis græcè scripserit: non tamen Diof. lingua cum ea, qua Galen. vitur æquiparanda est, vt græci sermonis gnaro patere potest: præterea Miles erat Diof. non ita Poetarum libris addiçtus, vt Gal. ob id maiorem fidem adhiberi volo Galeno, quam Diof. in rebus ad historias græcas pertinentibus: quibus ad de hanc historiam Prætidum scire, voluisse Galenum pertinere ad Græcos, non ad Syrios. vnde dixit: *Nemo inter Græcos alius*. Certè Dioscorides Syrius patria, viuens in Aegypto, non dicendus inter Græcos alius. adde Galenum lib. de atrabile affirmatiuè dixisse Prætidam albo purgatas, quasi irridens id nescientes. Diof. verò dubitatiue: nam inquit *sanasse fertur*. Instas vltro Manelphe, & Dioscoridis famam tuendam suscipis; ac Dioscoridem in re herbaria nemini secundum fuisse probare contendis. Galeni atq. Suidæ testimonio: quibus ego subscribam: vndè frustra laboras Manelphe: non reprehendi Diof. tanquam rei herbariæ incium; sed ostendi in Poetarum, & historicorum libris fortè parum versatum equiuocasse de Melampodij nomine: quid inferre putas? Diof. fuit maximus herbarius, ergò etiam maximus Poeta, & Historicus: falsissima conclusio. Præualeat igitur Galeni doctioris in lingua, Historijs, & Poetis græcis, auctoritas, ipsi Diof. præualeat correctio Galenica tex. Dioscoridis præualeat albus nigro helleboro, triumphetque de Dioscoride Galenus in præsentī bello.

Galeno magis credendum hic quàm Diof.
Prima ratio.

3. ratio.

4. ratio.

5. ratio.

6. ratio.

Labor Man. superfluous.

Absurda conclusio.

Ad 3. Ex Theoph. testimonium, nihil contrà te facere vis, quia Theoph. & Plin. addunt verbum *affirmant*. sed alio.

Quid ad Theoph. respondet Man.

Pecora neca-
ri hel. nigro
Probat. au-
ctorit.

aliorum sententia loquuntur. ob id nè Manelphe censet hoc negandum? si Plin. & Theoph. non credidissent, certè non scripissent: ipsi non erant Pastores, ob id, hoc non obseruauerunt: sed *affirmant* inquit Theoph. ergò habuit à pluribus testibus. tu verò Manelphe quor auctores in contrarium attulisti? profectò neminem. Ego habeo plures Neotericos assentientes. Fuchsiū, Dodoneum, Cefalpinum, Franciscum Alexandri, Hermol. Barbarum, & alios. Sed pari argumento ego refellere possem Dioscr. testimonium quia ipse etiam scribit *purgasse. & sanasse fertur*, sic tibi non faueret Diosc. de Prætid. nigro purgatis.

Tex. Theo. à
Manel. inco-
ntrarium ci-
tatur.

Deindè attulisti alium Theoph. textum ex eod. lib. 9. c. 15. *Et quidem Archades pro medicamento, quod aluum purgat, lac sorbere consueuerunt in verè, cum succi huiusmodi foliorum maximè vigent: tunc enim potissimum lac vim medicaminis habet. Bibunt Bubulum, quod Bos inter animalia omnia per multa pascere, varioq. herbarum genere vesci videtur. Nasctur apud eos vterq. hell. videlicet, & albus, & niger, item Pastinaca &c.* Ex hoc textu iudicas boues vtroq. vesci hell.? sed benè consideranti Theoph. tex. contrarium patet: loquitur Theoph. hoc cap. de locis medicamentorum fertilibus, & primò dixit in Archadia lac in vere sorberi, non quidem vt purget aluum. vt malè vertit Theod.

Explicatio
vera.

Theod. ver-
sio.

(græcè enim legitur *ἀντί τοῦ φαρμακοποιεῖν*. sed pro medicamento, quod tam alterans quàm vomitorum, vel deicctorium comprehendit, & postquam dixisset ibi adesse lactem medicamentosum facto puncto, & alio sermone incepto narrat, quæ ibi nascantur simplicia: vndè scribit: *Nasctur apud eos vterq. helle. & alia.* s. Pastinaca ibiscum, aristolochia, seseli, Hipposelinum, Peucedanum, Heracleam, vtrunq. solanum, cucumer. sil. titim. album, & alia. Quare non est dicendum ideo velle Theoph. lac bubulum esse medicamentosum, quia infrascriptis herbis vacca pascuntur. Sed iam causam attulerat nimirum: quia Bos vario herbarum genere pascatur: non tamen inferri potest etiam nigro hell. hoc enim suprà apertè à Bubum pascu

Falsa concl.

remo-

remouerat c. 11. ineptè ergò colligis eo, quod in Arcadia, vtrunq. nascatur vtroq. vefci boues; sed allatum Theoph. tex. deniq. considerans te expugnare non potuisse. fol. 40. subdis: *licet vera sint, quæ Theoph. refert &c. non illud sequitur ut interficiantur capræ &c.* quia s. boues necare possent, capras iuuare: sed hæc inanis est coniectura Manesphæ absq. vlllo penitus fundamento: nos autem aliter coniectamus, sed cum fundamentis: primò ex Theoph. scribente: *nigrum equos, boues, sues necare affirmant, & idcirco eum cauere, candido pecudes nimirum vefci.* hic per pecudes intelligimus tam maiora, quàm minora: vniuersaliter enim nil excipiendo loquutus est Theoph. Ergò si pecora maiora à Theoph. nominata eo necantur, & ipsum cauent, rationabile est, eo magis lædi pecora minora, & infirmiora oues, & capras. Secundò, cum dicat pecudes candido sine vitæ periculo vefci: indicat tacitè, nigrum nonnisi cum nece pascere. tertio, id coniectare licet ex substantia foliorum, vtriusq. veratri: folia enim albi sunt tenera, mollia, vt ab ouibus facile edi possint, & ab animalibus ita expetuntur, vt in Viridario Henrici Coruini Cognati mei, vbi ostendere tibi possum duplex album hell. & plus quàm 50. plantas, ibi dico sæpissimè, & quolibet anno obseruauì, limaces nullius plantæ folia magis expetere, & deuorare quàm albi helleb. ita vt nullo pacto, & cura prestare possimus, quin totas deuorent: è contrà helleb. omnium nigrorum folia ab illis intacta relinquuntur, & cum 5. hell. genera ibi colantur Helleborastrum vulgare, helleborum officinarum commune flore viridi, hell. Dios. legitimum folio Lauri, flore purpureo, & alterum huic simile flore candido. Præterea alterum nouum hell. genus tripholiatum, & spinosum, ac non dum ab vlllo descriptum: ipsum legitimum Dios. hell. folio est adeò duro, & peruiacaci, vt ouibus, & capris ineptum censeam. quartò, ex verbis Theoph. *candido pecudes nimirum vefci, atq. hinc primò vim deprehensam cum illo pecudes purgarentur,* s. albo, quo etiam constat; sicut etiam ex Diosc. c. de lacte: purgatiuum lac desumptum fuisse ab animalibus albo vescentibus non nigro: & si Prætides purgatæ lactæ,

Inanis coniectura.

H. nigro pecora necant. Prima ratio.

2. ratio.

3. ratio.

Quot hell. genera colantur.

4. ratio.

talis fuit. Sed nullum legi scribentem: lac sumi à capris nigro hell. pastis: non ergo inanis nostra coniectura albo vesci, nigro necari.

s. ratio.

Quintò, experientia testantium nostram auxit coniecturam: nam omnes Botánicos Theop. & Plinij dictis assentientes legi: ità coniecturare fas est Manelphe, cum aliquo fundamento: non autem proferre coniecturas sine vlla probabilitatè; scio te fol. 41. respondere afferendo verba illa *capras purgari pasto illo &c.* petis principium: hoc est quod negatur ob id non potest afferri pro argumento contrario.

Experientia
Manelphe an
credenda.

Fol. 42. subdis: *Deindè quid obstat dicere, & albo, & nigro purgari capras. Experiundi gratia utrunq. exhibitum fuit à peritissimis medicis, & à neutro mortem, sed purgationem receperunt capre.* Ista experientia Manelphe à quo medico facta? vidisti forsan in somnijs? auctorem non citas: sed quale isti medici præbuerunt hell. & hell. album Italum vsu bonum ego sapissimè obseruavi: idem etiam erat in vsu P. Martiano, & ob id Adam Melphus phar. nostra causa Oximel vomitorium venale habet. Nigrum verò genuinum ad nos Venetijs asportatur, & in Germania etiam nascitur: præterea in hortis colimus: sed non ea copia, vt radicibus copiosè in Med. vti possimus ex hoc extractum confici volumus, quod apud eundem Adamum venale inuenies, atq. etiam apud H. Coruinum: itaq. tui medici potuerunt fecisse experientiam de albo Diosc. non de nigro, quod enim apud nos nascitur flore viridi genuinum non est: tu verò meam responsionem præmeditatus fol. 42. & 43. ais: *Hell.*

Extractum
Hell. nigri.

Responsio
Man-

Negatur.
Prima ratio.
Cur non recipienda experientia dicta.
2. ratio.

illud fuisse verum, ex subsequente commoda purgatione cognoscitur: Omnes Botanici negabunt tuam conclusionem: & signum experientia non recipitur. Primò quia nec à quo, nec in quo, nec quando, nec vbi, nec quomodo, nec quantum expressisti. secundò, quia hell. nig. nostrarum officinarum est Fuch. (quem nunc citasti) pseudo helle. domesticus, eiusdem alter fil. nobis pseudo helleboraster dicitur: & ipse Fuch. purgare vt verum hell. scripsit: tandem concludit occidere capras & alia animalia, si cogantur deuora-

uora-

uorare. ecce contrariam tuæ experientiam. ego autem vt
aliquid de mea experientia proferam: obieci aliquot folia
hac ætate, mense Iulio genuini helle. nigri, (quod apud
nos vt dixi alitur) capræ cuidam, alia vice oui, nec deuorare
voluerunt vilo modo, quamuis multum laborarem, vt eas
cogerem: obiecta autem quatuor, vel quinq. albi folia facile
deuorarunt. Si vis experiri nigri folia in alio animali, ego
cuiusuis hell. 15. vel 20. vel plura folia libentur tibi præbe-
bo. Credendum igitur Theoph. & Plin. affirmantibus ni-
grum hell. pecora necare, album vero purgare: ob quæ ne-
cessario concludendum Prætidarum nonnisi lacte caprarum al-
bo pastarum curtas.

Experimen-
tum nostrum

Sponſio no-
ſtra.
Theophras-
&
Pli credi-
tur.

Ad 4. quum adduco Dios. tibi contradicentem, & nobis
fauentem ne verbum quidem respondes: sed alio infistis.
nimirum me non debere accusare Dios. virum insignem: ita
nè tibi videris contradictionem soluiffe? mihi autem ex-
preſſe fauet Dios. quia dicit *vbi* (in iustinis montibus) *quan-*
do (primo foliorum pastu) *quomodo* (quia euomunt) ca-
præ pastæ albo hel. purgètur, & ipsarum lac purget: de nigro
verò nihil refert, vnde coniecto albo capras vefci non nigro.

Quid ad cō-
tradict. Dio.
Manet.

Dios nobiscū.

Quare concludamus tandem Prætidarum albo fuisse purga-
ras, accedit Hipp. testimonium super explicatum. Epist. ad
Cræteum: vbi simpliciter ait veratro purgatas Prætidarum:
ergo albo: nam supra expreſſe concludimus semper simpli-
ci veratri voce album voluisse.

Conclusio.

De Anticireo Helleb. 3. Quæst.

Tertiò, quæsiui de Anticireo helleb. album esse dixi quo
purgatus fuit Hercules, & quod sumebant nauigantes in
Anticiræ: tu nihil penitus attulisti, ergo pro confesso sumam.

Tertium que-
ſitum de An-
tycireo hel-
lebo soluit M.

Solum lego fol. 31. Herculem fuisse atra bile affectum, Quo hel. pur
tristem, & non hilarem, & pluribus contendis ostendere: Gaull. Herc.
tandem fol. 33. concludis ob Celsi distinctionem nigro sa-
natum: quod confirmas: quia C. Aurel. nigrum atra bile
vexatis proponit: sed noua responsione hæc non egent, cla-
ret ex dictis supra. atrabilarijs album conuenire præcipue
ratione nostra 13. & Celsi explicatione: & quia Hip. dede-
rat album hell. & Galenus quoque.

In longum satis excreuit epist. nihil non animaduersum. nihil æqua censura non notatum, nihil absq. consideratione relictum censéo, quod ad meæ epist. defensionem præstare posset, & in tua disceptatione consideratione dignum appareret: sola illa ambigua loca à te iterum reperta, vt ais, & allata à fol. 67. ad 72. nolui attingere: tum quia ad tract. de Vomitorijs referuatur explicatio. tum ne hæc Epist. nimis excrefceret: tum denique quia de his textibus in primis tractatibus nec à te, nec à me facta fuit mētio. aliàs fortè alia, & hæc si opus erit, interim ista sint satis modò: quæ accipito æquo pacatoq. animo, & cura vt valeas. *relictis vanitatibus ad seria nos conuertiamus.*

Locus Hipp.
de inc. affect.
Man. obiect.

Sed dum claudere epistolam propero, me à te punctum recorder folio 46. dum afferens textum ex libro de intern. affect. de Typhode. locum à me relictum sine, explicatione dicis *vel non perspectum, vel duriori cortice mihi visum.* ac si in breui epistola omnia Hipp. dicta obscura explicare suscepissem: nunc verò quia ita postulas in tui gratiam explicabo: sic ibi legitur. *Huic cum sic babuerit ventrem purgato τὸ μέλανι ἐλλεβορέω. supernum videlicet infernum verò scammonia succo.* Nunc ergo intentis auribus attende, (non dicam amplius nota, quia tale verbum dicere, vt ipso teste, fol. 85. insufficiens sum) quia modo nucem hanc frangere paro, vt te cortice diuitem efficiam. Itaque breuiter: vox aio *μέλανι* superflua est, & à transcriptore addita: quia repugnat omnibus auctoribus, veritati, & Hipp. ipsi: liceat quæso etiam mihi tuo more argumentari: tu quidem fol. 38. contrà Gal. tex. à me adductum, dixisti: *Verba notariorum incuria deprauata fuisse.* & pro nigro, albo repositum: sed nullam rationem addidisti: ego verò dicam simile euenisse hic, vt vox *nigro* addita sit: quod facilius accidere potuit in vetustiore Codice, quàm recentiore. sed hoc ego pluribus rationibus confirmabo.

Prima ratio.

Primò, quia nullus extat auctor dicens hell. nigrum purgare supernum ventrem: sed omnes communiter album superius, nigrum inferius vacuare affirmant, ergò niger hic intelligi nequit.

Secun-

Secundò, quia, quandò aliàs dixit Hipp: *Helleboro sur-* 2. ratio.
sùm purgato: intelligit album, vt. tu concedis; & probas
pluribus Hipp. testibus adductis fol. 64. 65. 66. & 67. sed
hic fursum purgare vult: ergò album ex te intelliget.

Tertiò, quia per helle. deorsum purgans Hipp. alibi ni- 3. ratio.
grum voluit, vt tu concedis; & probas. fol. 60. & 61. At
hic non vuult deorsum purgans; sed fursum: ergò album,
non nigrum; nam nigrum non est fursum, & deorsum simul
purgans: & ex Hipp. differt hell. purgans supèrnè ab infer-
nè purgante: ergò error in textu.

Quartò. Quia Hipp. mos loquendi est per hell. fursum, 4. ratio.
purgantem album intelligere, & vomitorium: sed hic le-
gitur loquutio diuersa ab Hippocratica, ergò falsificata.

Quintò. Quia superflua est loquutio: nam si nigrum, 5. ratio.
explicauit, cur adderet fursum purgantem? non est idonea
explicatio, quia nigrum supèrnè non purgat; nec error
referri potest in verba τὴν ἀνω δυνάμει. quia clarum est velle
supèrnè purgari hell. ob consequentia *infernum verò*: ergò
delendum verbum *nigro*.

Sextò, quia veritati obstat: falsa enim esset sententia, 6. ratio.
Hipp. nam nigrum veratrum natura sua nullo modo vom-
itum excitat: nisi id per accidens aliqua de causa super-
ueniente euenerit, quod omnibus alijs accidere quandoque
potest, prater medici intentum: si igitur sententia est falsa
corrigena ablatione vocis *μὲν λαν*, vt remaneat simplex hel.
vox; quæ album indicare solet. ecce Manelphe abla-
tus est durus cortex: ecce iterum perspectus locus, quem
iam pridem notaueram in meo de Vomitorijs libro: in quo
multa alia continentur ad vomitum, & helle. pertinentia.

Liber noster
de vomitor.
breui edent.

Additio.

Sed hoc non est ommittendum, quia nudius tertius ob-
uiam mihi venit, eruditissimus vir, & mihi amicissimus D.
Benedictus Auerrinus, qui textum Hippocratis contrà me
clarissimum, se aduerisse dixit: quem tu quamuis attuleris
pag. 61. eius tamen vim non considerasti: nec enim sicco
pede eum transigisses: talis autem est. Hip. libello de insa-
nia sic scripsit: *Porro in quinto Epidemiorum libro quendam*

Obiectio no
ua.

recen-

recensui, cui fiebant vocis interceptio, ignorantia, frequentes delirationes; & reuersiones: lingua autem dura, & nisi collutione vsus esset, loqui non poterat, & plerumq. etiam valde amara. Vena sectio exsoluit, aqua potus, aqua mulsca, veratrorum poriones: Hic ubi modicum tempus superuixisset, mortuus est. 5. autem Epid. quod etiam repetit 7. hanc historiam retulit: Androphani vocis interceptio; ignorantia; delirium: his solutis supererat adhuc diu multis annis, & recidua fiebant: lingua vero per totum tempus permanebat sicca, & si collutione non vteretur, loqui non poterat, & plerumq. erat valde amara. Aliquando etiam dolor ad cor, quem vena sectio soluit. Huic aqua potus, aut aqua mulsca contulit. veratrum nigrum bibit, neque bilosum prodibat, sed modicum. Tandem hyeme docubuit, & mente motus est, & lingua affectiones similes, calor tenuis, sine dolore, lingua decolor, vox peripneumonica, de pectore stragula reiciebat, & se educi iubebat, velut micturum, quum nihil clare loqui posset, neque apud se ipsum esset, educebant ipsum, ad noctem mortuus est, duobus, aut tribus diebus decubuit. Ex his duobus locis sic te argumentari potuisse Doctiss. vir obiecit. Hipp. lib. de infania vocem simplicem hel. posuit: sed ibi intellexit nigrum, vt patet, quia bis repetens eandem historiam nigri cognomen adiecit: ergo apud Hipp. aliquando per simplicem hel. vocem nigrum voluit.

Respondeo, & fateor ingenuè, in hac quaestione nullum Hipp. textum maiore præditum difficultate hoc ipso mihi visum esse: & plus ponderis, & virium hanc obiectionem solam habere, quàm omnia alia simul, censeo: tamè soluere conabor, & multipliciter, & defendam libro de infania, vel album intelligi, vel vtrunq. simul comprehendendi.

Primò. Dicere possem librum de infania non esse Hipp. sed ab aliquo confarcinatum ex sententijs Hip. & sic ablata fide libelli soluta esset quaestio, nec tu fortè dissentires, si contrà te esset, etenim dubitas de libris Hip. pag. 73. 74. & 81. ac doctus Auerrinus non omnes libros eiusdem esse auctoris sentit.

Secundò. Dicere possem, in Epidemijs esse errorem in
tex.

textu, & vocem nigri abundare: quia scripsit: *neque biliosum prodibat, sed modicum*. quibus verbis videtur loqui de euacuatione superna: quod si de vomitu loquitur, de albo erit sermo, non de nigro non emetico. verum duo textus conformes nigrum leguntur.

Tertio. Dicere possem aliud esse, agere de curatione alicuius morbi in vniuersali, aliud in particulari: hic remedia adhibita, ibi adhibenda proponuntur. lib. de insania agitur in comuni ideo *veratrorum potiones* scribitur, eo quod ambo conueniant insanis, vt certissimum est. In Epid. verò sermo est particularis, & remedij adhibiti, vnde explicatur nigrum. & lib. de insania citat 5. Epid. quia cum alibi copiose laudauerit album insanientibus, nunquam nigrum, vt ostenderet veratrorum potiones conuenire insanis, & de albo non esset dubium, nigro se quandoq. vsum fuisse citando textum Epidemiorum indicare voluit.

Quarto. Dicere possem, si Hipp. lib. de insania per *veratrorum potiones* nigrum intellexisset: videretur voluisse nigrum solum insanientibus vtile, sed consequens est absurdum: ergo & antecedens: vnde vtrunq. intelligi dicemus.

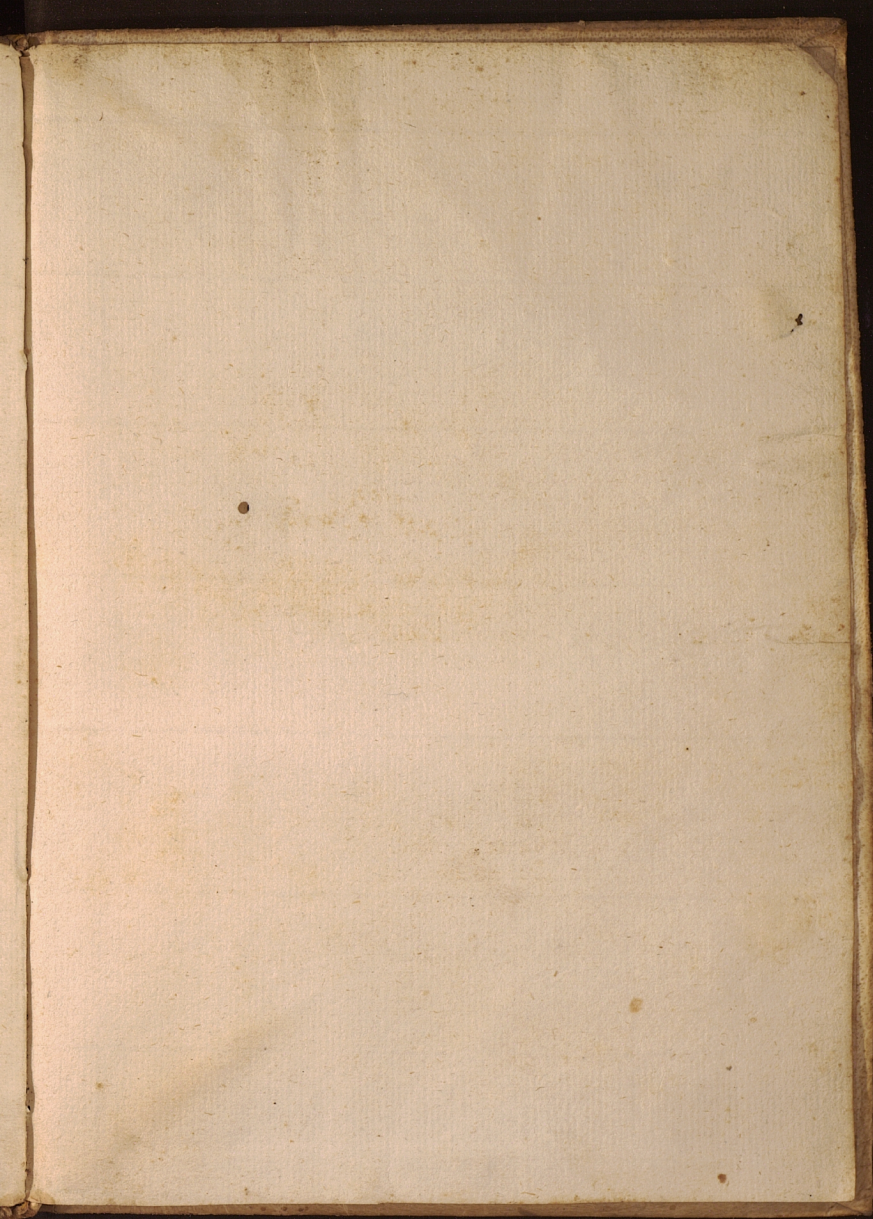
Quinto. Aliud est loqui absolute, aliud respectiue, & relatiue, vnde non facit vim hic simpliciter, vocem hellebor. poni; quia non est absolutus sermo. Nam dicens de eo se egisse 5. Epid. indicat eo se remittere lectori, vt sciat quale fuerit hell. & breuitatis gratia non addidit cognomen: sed alibi quā alio non se refert, & absolute, ac independenter loquitur simplici voce album intelligit, & si nigrum vult nigri cognomen addit. quare sensus Hip. erit conferre potiones veratrorum explicatorum in 5. epid. mos enim est cum alio pender oratio, vel nomen, non omnino ipsum explicare, vt dicentes El. de gem. ibi non explicantur gemmae, sed alio remittitur quærens. in vng. santal. non explicatur quale santalum &c. sic Hipp. de insania nominauit hell. non absolute; sed dependenter ab illo textu citato.

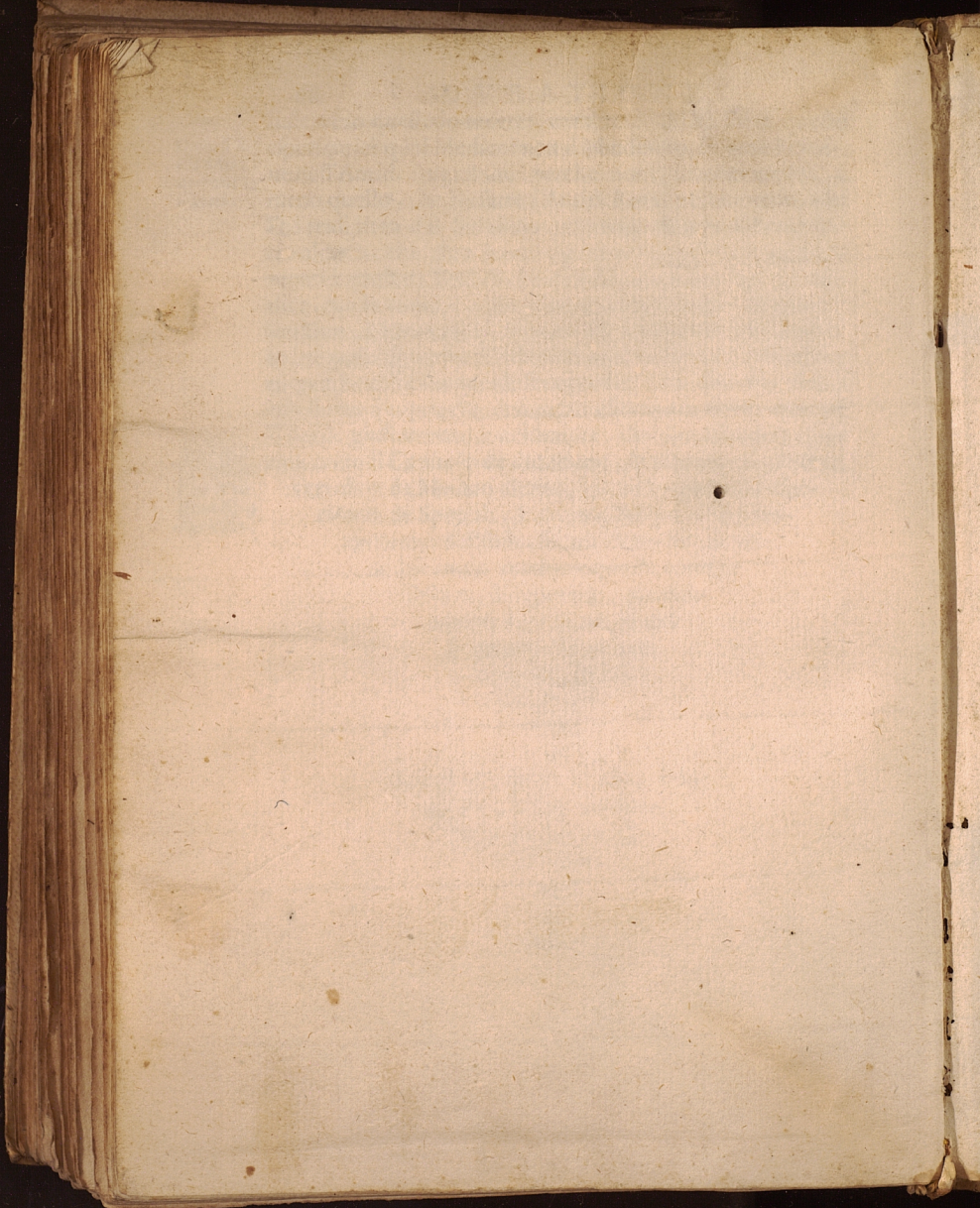
Sexto. In mea prima Epist. de hel. pag. 8. attuli Hip. text. hunc de insania, & vtrunq. velle ibi explicari: nam dixit pluraliter *veratrorum* indicans ambo, & quia vterq. insanientibus

bus confert: & fortè Androphanes vtrunq; helle. fumpfit in eam longa egritudine, & fortè prius album, à quo conualuit, & post reciduas nigrum; quod non contulit: quamuis de albo nil in Epid. *nigrum non contulit*

Septimò. Ego credo vtrunq; hel. fumpfisse Androphanem primò nigrum, deinde album, quod quamuis in Epid. non exprimat, constat tamen lib. de infania voce *veratrorum*, quæ vtrunq; cõprehendit: & ratione confirmari potest, quia nigrum non contulit, vt apparet, nam *bilosum non prodibat* (vt voluiffet. Hip. patet, quia id notauit, quasi agrè ferens) *sed modicum*. vnde talis vacuatio modica cum *nõ esset talis, qualis fieri debebat*: (1. aph. 2.) pro morbi magnitudine, & medicamenti qualitate, idcirco conferre non poterat, & æger melius se habere. tamẽ melius se habuit vsq; quò tandè hyeme decuberet: id si non à nigro: ergò ab alio medicamẽto, quod nonnisi albũ erit. nigrum .n. non contulit, veratrorũ potiones cõtulere: quod si vtrobiq; nigrum intelligeres, contradiceret Hipp. sibi nam cõtulisset (ex tex. de inf.) non contulisset (ex tex. epid.) quare imaginor in eodem agro etiam albo vsum: ideo dixit lib. de infania contulisse veratrorum potiones.

Dixi satis: nunc notata, & relata referã: ex omnibus, quæ contra me scripsisti amice, & condiscipule Manelphe à doctiss. quodam viro, & nostro quondam Præceptore admonitus sum te vna in retantum esse inreprehensibilem, nimirum quum scripsisti f. 2. *Actij medici insignis &c.* verè .n. amicus noster medicus est *in signis* (inquit) quia Signinus In Signis medicinam facit, & degit. tu diceres Signiæ: Sed excessisse videor epist. limites, Manelphe: ecce calamum depono, ac eo dormitum, tu interim vigila: citò ad adsis in theatrum: non desiderabis audios spectatores, qui nos altercantes visuri præstolabuntur, non deerunt acerbi, inuidiq; Momii, nec iudices iniqui, ac non vocati: nos erimus iocus Criticorum, qui agẽt comitia, ne nostrum neuter censure vacet: sed nobiscum loqui palam, & scribere, nõ clam susurrare illos, operapretium esset: sed istos ne moremur: amatissime semper, & condiscipule Manelphe: te expecto in arena. Vale interim, iterumq; vale, vt valeas, Romæ 28. Nouemb. 1622.

273

2-

